

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΪΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 9

ΜΕΡΙΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Είναι ἀληθές ὅτι ἡ Ὄρησκεία, ὅταν χωρίζεται ἀπὸ τὴν ζωὴν, γίνεται ἕνας ἀπλὸς τύπος, ψυχρὸς καὶ νεκρὸς. Δὲν ἔχει πλέον δυνατὸν μῆνυμα ἐλπίδος διὰ τὸν προσκωνητὴν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ σκέψεις του εἶναι ἀλλοῦ καὶ ὄχι ἀφιερωμένοι ἐκεῖ πὸν πρέπει.

Τὸ καλύτερον χριστιανικὸν κήρυγμα εἶναι σήμερον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρεται καὶ ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ζωὴν. Λέγουν δι' ἕνα ἐνοριακὸν ἐφημερίον μας, ὅτι τὸ θέμα τῶν κηρυγμάτων του ἦτο ἡ ζωὴ. Κατεῖχε τὸν τρόπον νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ προβλήματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, οὕτως ὥστε τόσον ὁ διανοούμενος ὅσον καὶ ὁ ἀγράμματος, τόσον ὁ πλούσιος ὅσον καὶ ὁ πτωχός, ὅλοι, νὰ τὸν θεωροῦν ὡς ἰδικὸν των. Εἰσήρχετο πολὺ συμπαθῶς εἰς τὰ βάσανα καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις των καὶ ἔδιδε τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν εἰς τὴν στενοχωρίαν τῆς καρδιάς, πὸν ἦτο κοινὴ δι' ὅλους. "Ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἤκουον, ἔλεγαν: — «μὲ κάμνει νὰ αἰσθάνωμαι δυνατός». Ἦτο δηλαδὴ ὁ ἀπόστολος τῆς χαρᾶς εἰς τοὺς κουρασμένους ἀνθρώπους, τονίζων ὅτι καμμιά εὐτυχία δὲν εἶναι τόσον μεγάλη ὅσον ἡ γαλήνη τοῦ πνεύματος.

Τὸ ἔργον τοῦ ἐφημερίου σήμερον καὶ πάντοτε εἶναι καὶ θὰ εἶναι νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ περιπατοῦν μὲ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ σκέπτονται τὸν Χριστόν, διὰ νὰ καθίσουν μαζί Του ἐν Ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ νὰ ἴδουν τὸ πρόσωπον τῆς Θεότητος. Ἡ Καινὴ Διαθήκη (Ἐβρ. 4,15) λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἕνας, ὁ ὁποῖος δὲν ἔμπορεῖ νὰ συμπάθῃ εἰς τὰς ἀσθενείας μας, ἀλλὰ ἕνας, ὁ ὁποῖος ἐπειράσθη κατὰ πάντα ὅπως καὶ ἡμεῖς, χωρὶς ἁμαρτίας.

Μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ ἐφημερίος πρέπει νὰ τονίξῃ εἰς τὸ ποίμνιον του ὅτι ὁ Χριστὸς, ὁ κατ' ἐξοχὴν πιστὸς φίλος τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ δυνατὴν συμπάθειαν δι' ὅλους, διότι καὶ Αὐτὸς ὁ

Ἴδιος ἔδωκε μάχην εἰς τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Καὶ Αὐτὸς ἐπίσης ἐδοκίμασε τὴν δυσκολίαν τῆς μάχης. Καὶ Αὐτὸς ὡσαύτως ἀντεμετώπισε τοὺς πειρασμούς.

Πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ τονίξῃ ὁ Ἐφημέριος ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ἐκέρδισε τὴν νίκην χρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια πνευματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦμεν νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, τοῦτέστι τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν πνευματικὴν δύναμιν, ἣ ὁποῖα ἦλθεν εἰς Αὐτὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ—Πατρὸς, ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν προσευχήν Του. Καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ τοῦ τὰ ἀναπτύξῃ ὁ Ἐφημέριος τοῦ ποιμνίου του ὄχι μόνον διὰ τοῦ ἀπ' ἄμβωνος κηρύγματός του, ἀλλὰ καὶ κατ' ἴδιαν εἰς τὰς ποιμαντορικὰς ἐπισκέψεις του.

Κάποτε κάποιος καλὸς Χριστιανὸς εἶχε ἐκκλησιασθῆ εἰς ἓνα Ναὸν καὶ ἤκουσε καὶ τὸ κήρυγμα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Εἰς τὰ αὐτοβιογραφικά του σημειώματα ἰδοὺ τί εἶχε σημειώσει: «Ὀλη ἡ Θ. Λειτουργία σήμερον εἰς τὸν Ναὸν τῆς ... ἐνορίας.. καὶ τὸ κήρυγμα διεξήχθησαν ὡσὰν νὰ ἦσαν χωρισμένα ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἐφαίνετο ὡσὰν ὁ Λειτουργὸς—Ἱερὸς καὶ κήρυξ νὰ μὴ ἐξοῦσεν εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον, ὡσὰν νὰ μὴ ἐγέλασε ποτὲ καὶ νὰ μὴ ἐκλασεν, ὡσὰν νὰ μὴ ἐξῆσεν εἰς οἰκογένειαν καὶ νὰ μὴ ἠγάπησε, ὡσὰν νὰ μὴ ἐχάρηκε καὶ νὰ μὴ ἐπόνευεν, ὡσὰν νὰ μὴ εἶχε γεγονότα χαρᾶς καὶ προβλήματα δύσκολα».

Ἐνας Λειτουργὸς—Ἐφημέριος ἐπὶ δύο χρόνια ὡς κείμενον τῶν ὀμιλιῶν του εἶχε πάντοτε τὸ τοῦ Χριστοῦ: — «Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὴν ἔχωσιν» (Ἰωάν. 10,10). Μὲ αὐτὰς τὰς σημαντικὰς λέξεις ἤρχιζε τὸ κήρυγμά του καὶ μὲ αὐτὰς τὸ ἐτελείωνε ἔπειτα ἀπὸ 15 λεπτά.

Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ὀμιλία του συνεβάδιζε πάντοτε καὶ μὲ τὸ εἶδος τοῦ βίου του, καθ' ὅσον τὸ δυνατότερον κήρυγμα εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ βίου τοῦ Λειτουργοῦ—Ἱεροκλήρυκος. Διότι, ὅπως ἐλέχθη, «ἓνας ἐνάρετος Ἐφημέριος εἶναι ἡ Θεία Πρόνοια δι' ἓν χωριό».

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΛΥΖΩΓΙΔΗΣ
Ἐπίσκοπος Νύσσης

«Ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἱσραεῖς ἔδωκε μεγαλυτέραν δύναμιν ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς γονεῖς... Ἐπειδὴ οἱ μὲν γονεῖς γεννοῦν δι' αὐτὴν ἔδωκ τὴν ζωὴν, οἱ δὲ ἱσραεῖς διὰ τὴν μέλλουσαν. Καὶ οἱ μὲν φυσικοὶ γονεῖς δὲν εἶναι ἱκανοὶ οὔτε τὸν σωματικὸν τὸν θάνατον νὰ ἀποκρούσουν οὔτε τὴν προσβολὴν τῆς ἀσθενείας νὰ ἀπομακρύνουν, ἐνῶ οἱ ἱσραεῖς πολλὰκις σφῶζον τὴν ψυχὴν καὶ διὰ ἀσθενῆ καὶ διὰ πρόκειται νὰ καταστραφῇ, κάμνοντες εἰς ἄλλους τὴν τιμωρίαν μαλακωτέραν, ἄλλους δὲ μὴ ἀφήνοντες οὐδὲ νὰ πέσουν εἰς τὴν ἀσθένειαν, καὶ ὄχι μόνον μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς συμβουλὰς, ἀλλὰ καὶ μὲ τῶν εὐχῶν των τὴν βοήθειαν».

(Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος).

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ ΩΣ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΟΣ (*)

Είναι αναντίρρητη ἀλήθεια, ὅτι μέγιστες ὠφέλειες προκύπτουν ἀπὸ τὶς ἱερατικὲς συγκεντρώσεις, πού συγκαλοῦνται κατὰ ὀρισμένα χρονικὰ διαστήματα ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς. Γιατὶ σ' αὐτὲς δίδεται ἡ πολύτιμος εὐκαιρία νὰ συζητήσουν μεταξὺ των οἱ κληρικοὶ μας διάφορα θέματα γύρω ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν τῶν ζώῃ, τὰ προβλήματα τῶν, τὴν ἐνορία. Νὰ ἐπιλύσουν διαφορὰς ἀπορίες, πού γεννῶνται σ' αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιτέλεσι τῆς μεγάλης τῶν ἀποστολῆς. Ν' ἀντλήσουν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, σύμφωνα μὲ τὸ γραφικὸν λόγιον ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὄχυρὰ καὶ ὑψηλὴ, ἰσχύει δὲ ὡσπερ τεθεμελιωμένον Βασίλειον» (Παροιμ. ιη', 19), δυνάμεις καὶ θάρρος, γιὰ νὰ συνεχίσουν ἐπάξια τοὺς πνευματικὸς τῶν ἀγῶνας καὶ τὶς προσπάθειές τῶν στὸ θεῖον ἔργο τῆς σωτηρίας ψυχῶν. Γιατὶ αὐτοὶ πράγματι εἶναι οἱ δαδούχοι τῆς ἁγίας μας Θρησκείας, οἱ στρατιῶτες τοῦ Θεοῦ, πού ἀγωνίζονται νὰ κατατροπώνουν τὸν προαιώνιον ἐχθρὸ τῆς σωτηρίας μας καὶ νὰ ὀδηγοῦν τὶς ψυχὰς «εἰς νομὰς σωτηρίου». Ναί. Οἱ κληρικοὶ μας εἶναι κατ' ἐξοχὴν τὸ πνευματικὸν ἀλάτι τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Ἔθνους μας, πού προλαβαίνει τὴν ἠθικὴν σῆψιν καὶ τὴν φθορὰ τῆς κοινωνίας, καὶ τροφοδοτοῦν τὶς ψυχὰς μὲ τὰ σωστικὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ εὐρισκόμεθα καὶ μεῖς σήμερα συγκεντρωμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σὲ τέτοια ἱερὰ σὺνάξει, πού τελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων θεμάτων πού θ' ἀναπτυχθοῦν κατ' αὐτὴν, εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς: «Ὁ Ἱερεὺς στὴ θεία λατρεία, ὡς τελετουργός», πού περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς Ἀγ. Γραφῆς («ὡς δεῖ— τὸν Ἱερέα— ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεισθαι») (Α' Τιμοθ. γ', 15). Πῶς πρέπει δηλαδὴ νὰ συμπεριφέρεται, ἀπὸ τὴν στιγμή πού θὰ φορέσῃ τὸ ἐπιτραχήλι, μέχρι τέλους τῆς ἀκολουθίας. Ποιὰ συναισθήματα εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν διέπουν. Ποιὰ εἶναι μὲ δυὸ λέξεις ἡ θέσις του.

Τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει πολὺ μεγάλη σπουδαιότητα. Εἶναι βαρυσήμαντο. Γιατί, ἀφοῦ, δυστυχῶς, καὶ σήμερα ἀκόμη ἡ μὴ ὀρθοῦς τοῦ ἱεροῦ μας κλήρου εὐρίσκεται σὲ πολὺ χαμηλὸ ἐπίπεδο, δὲν ἤμπορεῖ, παρὰ τὴ θέλησί του, νὰ ἐργασθῆ συστηματικώτερα καὶ ἀποδοτικώτερα. Γι' αὐτὸ περιορίζεται μόνον στὰ καθήκοντα τῆς

* Εἰσήγησις εἰς τὸ Β' Ἱερατικὸν Συνέδριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κατὰ τὴν 16ην Μαΐου 1956.

λατρείας και, επομένως, χρειάζεται μεγάλη προσοχή, μήπως και σ' αυτό το σημείο φανῆ πῶς χωλαίνει και ἀποτυχαίνει, ὅποτε πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ μὲ κάθε τρόπο τὴν ἀναθεώρησι τῆς τακτικῆς του. Ν' ἀλλάξῃ πορεία. Καὶ νὰ προσπαθῆσῃ ν' ἀναδειχθῆ «καλὸς διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Τιμ. δ', 12) καὶ ἄξιος καὶ πιστὸς «οἰκονόμος τῶν μυστηρίων Θεοῦ» (Α' Κορ. δ', 2).

Λόγω τῆς σοβαρότητος αὐτῆς τοῦ θέματος ἐλπίζω, ὅτι ἡ ταπεινή μου αὐτὴ εἰσήγησις δὲν θ' ἀκουσθῆ στὸ κενό, οὔτε θ' ἀποβῆ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ», ἀλλὰ θὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴ τῆς ἀγάπης σας, πρὸς ἡθικὴν ὠφέλειαν.

Α'.

Ἄν ὁ Κύριός μας εἶπεν, ὅτι οἱ μαθηταὶ Του, δηλαδή οἱ ὀπαδοὶ Του ὅλων τῶν αἰώνων καὶ γενεῶν, οἱ Χριστιανοί, ὀφείλου νὰ εἶναι «τὸ ἅλας τῆς γῆς», («τὸ φῶς τοῦ κόσμου»), ἢ «πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη» (Ματθ. ε', 13-16), οἱ ἰδιότητες αὐτὲς πρέπει νὰ ἔχουν πρωταρχικὴ ἐφαρμογὴ στοὺς κληρικούς μας. Γιατὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ αὐτοὺς περιμένουν νὰ ἰδοῦν τὸ καλὸ παράδειγμα τῆς πίστεως, τῆς εὐσεβείας, τῆς ἐναρέτου ζωῆς. Ἀπὸ τοὺς κληρικούς θέλου νὰ πάρουν μαθήματα χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς. Ἀπ' αὐτοὺς ζητοῦν νὰ μάθουν τάξι καὶ εὐπρέπεια, ἰδιαιτέρα στὶς ἱερὲς καὶ συγκινητικὰς στιγμὰς τῆς δημοσίας στοὺς ναοὺς λατρείας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ρητῶς παραγγέλλει σ' αὐτοὺς, νὰ προσέχουν πάντοτε σ' ὅλες γενικὰ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των, ἰδιαιτέρα ὅμως στὸ πῶς νὰ ἐπιτελοῦν τὰ καθήκοντα τῆς λατρείας μὲ μεγάλη ἀκριβεία, προσοχὴ καὶ τάξι, ὥστε νὰ εἶναι ὅλα ἀποτελέσματα τῆς βαθειᾶς των εὐλαβείας καὶ πίστεως. «Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορινθ. ιδ', 40). Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι «Θεὸς ἀκαταστασίας, ἀλλ' εἰρήνης» (Αὐτόθ. 33). Καὶ γι' αὐτὸ εἶναι «ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμελῶς» (Ἱερ. λα', 10).

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Προφήτου φανεροῦν ὅσον πόσον εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τοῦ Ἁγίου Θεοῦ πολλοὶ κληρικοὶ μας γιὰ τὴν στάσι καὶ τὴν συμπεριφορὰ των κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς δημοσίας λατρείας στοὺς ἱεροὺς ναοὺς, ὅπου λατρεύεται τὸ «ὑπὲρ πάν ὄνομα» (Φιλιπ. β', 9), καὶ τελοῦνται τὰ θεϊότατα, καὶ φυλάσσεται τὸ τίμιον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Τὶς περισσότερες φορὲς μερικοὶ κληρικοὶ μας δὲν ἔχουν συναισθησι οὔτε ποῦ εὐρίσκονται, οὔτε τι κάνουν. Γι' αὐτὸ παρατηροῦνται στοὺς ναοὺς τόσες καὶ τόσες ἀνωμαλίαι καὶ ἀκαταστασίαι, ποὺ ἐπιφέρουν σύγχυσι καὶ ταραχὴ. Κι' ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀποτελέσματα συνήθως τῶν ἀρρυθμῶν, ἀπροσέκτων καὶ ἀτάκτων κινή-

σεων τοῦ λειτουργοῦ Ἱερέως. Τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς νευρικότητος, πού, ὄχι σπανίως, τὸν διακρίνουν. Τῶν ἀτελειώτων καὶ ἀδικαιολογήτων συζητήσεων, τίς ὁποῖες δὲν διατάζει καὶ μεγαλοφώνως νὰ κἀνη καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἅγιο Βῆμα μὲ τοὺς ἐπιτρόπους ἢ μὲ ἄλλους κληρικούς, πού εὐρίσκονται σ' αὐτὸ ἢ καὶ μὲ ἄλλα πρόσωπα. Τῶν γελώτων, πολλὰς φορές καὶ ἀστείότητων, πού κάνει ἐκμεταλλεούμενος τὴν προστασία τοῦ τέμπλου. "Ὡ, ἂν ἀπεσῦρετο κάποια στιγμή αἰφνιδίως τὸ τέμπλον! Θὰ ἀπεκαλύπτετο τότε στὰ μάτια τῶν πιστῶν ποιά ἀξιοθρήνητη κατάστασις μᾶς περιβάλλει! Γιατὶ ἀκριβῶς θὰ ἀπεδείκνυε, ὅτι μόνον αὐτοί, οἱ Ἱερεῖς, δὲν προσεύχονται. Καὶ μόνον αὐτοί, ἐκεῖνες τίς φοβερὰς στιγμὲς, δὲν λατρεύουν τὸν Θεόν!

Κι' ὅλες αὐτὲς οἱ θλιβερὰς διαπιστώσεις, οἱ ὁποῖες μολαπαῦτα γίνονται ἀντιληπτὰ στὸν ἐκκλησιαζόμενο λαό, πού ὅλα τὰ παρακολουθεῖ καὶ τὰ βλέπει, συντελοῦν στὸ νὰ ἐκφραζοῦνται καὶ νὰ ξεπέφτουν ἠθικὰ πρῶτα, στὴν ἀρχὴ οἱ ἄμεσοι βοηθοὶ τοῦ Ἱερέως, ὅπως λ.χ. ὁ νεωκόρος, ὁ ὁποῖος βαδίζει στὸν κυρίως ναὸ καὶ στὸ ἅγιο Βῆμα, ὅπως θέλει καὶ ὅποτε θέλει, ἐνῶ συμπεριφέρεται πολλὰς φορές μὲ ἀκοσμία, ἀταξία καὶ ἀσεβεία· οἱ ἐπίτροποι, πού περιφέρουν τὸ δίσκο τῆς ἐκκλησίας τῆ στιγμῆ, πού ἀγιάζονται τὰ Τίμια Δῶρα ἐπάνω στὸ φρικτὸ Θυσιαστήριον καὶ τελεῖται ἡ ἀναίμακτη Θυσία, καὶ ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ μετροῦν τὰ χρήματα, ἀσεβῶς (!), γιὰ νὰ μὴ καθυστερήσουν λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας στὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας κ.ο.κ. Ἐπειτα, σὰν φυσικὸ ἐπακολούθημα εἶναι, ὅτι διασπᾶται ἡ προσοχὴ τῶν πιστῶν. Καὶ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ μορφωμένοι καὶ εὐσεβεῖς δικαίως διαμαρτύρονται καὶ φεύγουν ἀπὸ τὴν ἐνορία των, γιὰ ν' ἀναζητήσουν ἄλλοῦ, σ' ἄλλο ναό, νὰ ἱκανοποιήσουν τὸ συναίσθημα τῆς εὐσεβείας των, καὶ νὰ ἤμποροῦν ν' ἀφιερῶνται στὴν προσευχῆν. Οἱ δὲ ἀμόρφωτοι μὲ πολλὴν εὐκολία, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ τοιοῦτου Ἱερέως, ἀρχίζουν καὶ αὐτοὶ τίς συζητήσεις, κι' ἔπειτα ὁ ἐκκλησιασμός χαλαρώνεται, καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀποβάλλεται ἀπὸ τίς συνειδήσεις των κάθε ὅσιον καὶ ἱερὸν συναίσθημα, καὶ φθάνουν στὸ σημεῖον καὶ αὐτοί, σὰν τοὺς μορφωμένους καὶ ἀσεβεῖς, ν' ἀδιαφοροῦν ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ν' ἀποφεύγουν νὰ ἐκκλησιάζονται. Καὶ τότε θ' ἀκούσετε τὸν Ἱερέα ἐκεῖνον νὰ παραπονεῖται, πὼς δὲν ἐκκλησιάζονται οἱ Χριστιανοί, ἀφοῦ δυστυχῶς, ὁ ἴδιος φταίει!

Τὶ εἶναι ὅμως ἐκεῖνον, πού κάνει πολλοὺς κληρικούς μας νὰ καταλισθαίνουν μὲ αὐτὸ τὸ θλιβερὸν τρόπο καὶ νὰ μένουν ἀσυγκίνητοι καὶ ἀδιάφοροι πρὸ τῆς θειότητος τῶν τελουμένων;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι σύντομη καὶ σαφής. Ἡ ἀθανατηφόρος

ἐξοικειώσεις» πού ἐπέρχεται μεταξύ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν θεϊῶν ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς των ὑπαιτιότητος.

Ἄλλὰ τί ἐννοοῦμεν, ὅταν λέμε ἐξοικειώσει τῶν κληρικῶν; Ἐξοικειώσεις εἶναι τὸ φαινόμενο ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὅποιο ἔχουν φυγαδευθῆ ἀπὸ τὸν κληρικὸ ὅλα τὰ πρῶτα ἄγια καὶ ἱερά συναισθήματα, πού διακατεῖχαν τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμον πρὶν γονατίσῃ μπροστά στὸ ἱερὸ Θυσιαστήριο, γιὰ νὰ δεχθῆ τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης. Ἡ φλόγα, πού τὸν ἔκαιε ἐσωτερικὰ πρὶν γίνῃ Ἱερεὺς καὶ λίγο μετὰ, ἔχει σβύσει. Ὁ θεῖος ἔρωτας καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἔχουν γίνῃ ξένα γι' αὐτόν. Κι' ἔπειτα ἐπειδὴ πολλοί, δυστυχῶς, ἐκλαμβάνουν καὶ θεωροῦν τὴν ἱερωσύνην, σὰν ἓνα ἀπλὸ βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα καὶ ὄχι ὅτι εἶναι τὸ ὑψηλότερον ἀπ' ὅλα τὰ ἀξιώματα τοῦ κόσμου, ἡ ἀγάπη των πρὸς τὸν Θεὸν φύγεται, ὁ ἱερός των πρὸς Αὐτὸν φόβος φυγαδεύεται, καὶ ἡ θανατηφόρος ψυχρότης καὶ ἀδιαφορία τοὺς καταλαβαίνει, καὶ τότε δὲν προσεύχονται μὲ συναίσθησι καὶ θρησκευτικῆ κατάνυξι, ἀλλ' ἐντελῶς μηχανικὰ, ἀδιάφορα, βεβιασμένα. Μουρμουρίζουν τίς εὐχὲς τῶν διαφορῶν ἀκολουθιῶν χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί διαβάζουν, κι' ἔτσι προχωροῦν χωρὶς καμμιά συστολὴ καὶ κανένα θεῖο φόβο πρὸς τὸ Θυσιαστήριο καὶ τελοῦν χωρὶς συντριβὴ καὶ ἐσωτερικὴ προετοιμασίαν τὰ ὑπέρθεια μυστήρια καὶ τίς ἱερὰς ἀκολουθίας, παρόντες κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀπόντες κατὰ τὸ πνεῦμα!

Ἄλλὰ πρὸς Θεοῦ, ἀδελφοί. «Στῶμεν καλῶς. Στῶμεν μετὰ φόβου». Μὴν ἀφήνωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἐκτεθειμένον σὲ μυρίους ἀνυπολογίστους κινδύνους. Μὴ παίζωμεν «ἐν οὐ παικτοῖς», γιὰ νὰ μὴ καταντήσωμε καὶ «θεομπαῖκτες»! Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη ἐπιτακτικῆ, ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμήν, νὰ συνέλθωμε, ὅσοι τυχὸν παρεκκλίναμε. Καὶ νὰ προσπαθήσωμε νὰ προσαρμοσθοῦμε στὸ πνεῦμα τῆς ἱερᾶς καὶ μεγαλειώδους ἀποστολῆς μας. Καὶ νὰ προσέξωμε πολὺ, ὥστε τοῦ λοιποῦ ν' ἀφοσιωνώμεθα ὁλόκληροι στὸν Θεόν, καὶ κατὰ τίς θεσπέσιες στιγμὰς τῆς δημοσίας λατρείας — ἰδιαίτερα δὲ τῆς θείας Λειτουργίας — νὰ ἐξαυλωνώμεθα κυριολεκτικὰ καὶ νὰ φαινώμεθα στὴν πραγματικότητά, ὅτι μᾶς διακρίνει ἡ θερμότης καὶ ὁ ζῆλος, γιὰ νὰ εὐρισκώμεθα ἐπάξια «εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου» (Ψαλμ. 81,1) μὲ σταθερὴ τὴν ἀπόφασιν, ὅτι «ἐξελεξάμην παραρριπιεῖσθαι (νὰ πετᾶ διαρκῶς ὁ νοῦς μου, νὰ παρευρίσκωμαι) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν» (Αὐτόθι, 11), εἰς τρόπον ὥστε καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ βοηθήσωμεν νὰ εἰσέλθουν στὴ Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Ἄπο τῆ στιγμῆ πού ἡ θεία Χάρις σὲ ἀνέδειξε, ἀδελφέ μου,

Ἱερέα, ἀνήκεις πιά στήν ὑπηρεσία τοῦ Κυρίου. Εἶσαι λειτουργὸς τῶν ἱερῶν μυστηρίων Του. Καὶ πρέπει, ὡς ἐκ τούτου, ν' ἀποβλέπης στὸ πῶς θὰ ἐκπληρώσης μὲ εὐσυνειδησία καὶ ἐνσυνείδητα τὰ ἱερατικά σου χρέη καὶ καθήκοντα. Βαρὺς ζυγὸς εὐρίσκεται ἐπάνω στοὺς ὤμους σου. Τὸ δυσβάστακτο φορτίο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, παρ' ὅλο τὸ βάρος του, γιὰ τὸν καλὸ κληρικὸ ἀποβαίνει ζυγὸς του μαλακὸς καὶ ὠφέλιμος. Γιατὶ Αὐτὸς ὁ Κύριος, πού ρητῶς λέγει «ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἕλαφρόν ἐστι» (Ματθ. ια', 30), ἔρχεται, σὰν τὸν Σίμωνα τὸν Κυρηναῖο, γιὰ νὰ τὸν ξαλαφρώσῃ καὶ τὸν ἐνθαρρύνῃ στήν ἀνηφορικὴ καὶ κοπιαστικὴ ἀποστολὴ του.

Γι' αὐτὸ ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει πάντοτε νὰ ἐπαγρυπνῇ. Καὶ νὰ προσέχῃ τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀνάμακτη Θυσία, ἔχει ὑποχρέωσι καὶ καθήκον ἀπὸ βραδὺς καὶ τὸ πρωὶ νὰ προετοιμάζεται. Νὰ αὐτοσυγκεντρώνεται, γιὰ νὰ ἐξετάζῃ τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμο, ἂν εὐρίσκεται γαλήνιος ἢ ἀναστατωμένους πνευματικά. Νὰ ἐκτελῇ ἔπειτα τὶς προπαρασκευαστικὰς ἀκολουθίας. Νὰ διαβάζῃ μὲ εὐλάβεια τὸν κανόνα καὶ τὶς ἄλλες εὐχὰς τῆς θείας Μεταλήψεως, ἀφοῦ θὰ κοινωνήσῃ τὸ τίμιον Σῶμα καὶ τὸ πανακήρατο Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ νὰ καταρτίζεται εἰς ὅλα, ψυχικὰ καὶ πνευματικά, ἀφοῦ θὰ τελετουργήσῃ σὲ τόσο ἱερά καὶ φρικτὰ πράγματα, καὶ θὰ προσευχηθῇ γιὰ τοὺς ζῶντας καὶ τεθνεῶτας. Στὴν προκειμένη περίπτωσι δὲν πρέπει νὰ παραμεληθῆται καὶ ἡ σωματικὴ προετοιμασία μὲ τὴν καθαριότητα, τὴν εὐταξία, τὴν ἐγκράτεια. Ἔτσι προετοιμασμένος ὁ Ἱερεὺς, ἢμπορεῖ ἄξια νὰ ἐπιτελῇ τὸ ἱερώτατο ἔργο του, τὸν ἁγιασμὸ τῶν πιστῶν μὲ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἀναγεννᾷ σὲ νέα κατὰ Χριστὸν ζωή, καὶ τοὺς μεταδίδει ἄφθονα τὴν θεία Χάρι.

Ἀπὸ τῆ στιγμῇ δὲ πού προσέρχεται στὸν Ναὸ τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι «φοβερός ὁ τόπος οὗτος» (Γεν. κη', 17), καὶ προσεγγίζει τὸ ἅγιο Θυσιαστήριον, γιὰ νὰ τελέσῃ τὴν οὐρανία μυσταγωγία τῆς θείας Λειτουργίας ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἱεροτελεστία, πρέπει ν' ἀντηχῇ στὰ ὄτα τῆς ψυχῆς του ἢ ἐπιταγὴ τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ: «Λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν» (Ἐξοδ. γ', 5-6. Ἱη. Ναυῆ, ε', 15). Ἐχει δὲ πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τῶν Χριστιανῶν ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο εἰσέρχεται ὁ Ἱερεὺς στὸ Ναὸ καὶ στὸ ἅγιο Βῆμα, καὶ ὅλη γενικὰ ἡ συμπεριφορὰ του σ' αὐτά. Γιατὶ, ὅταν εἶναι ἐκεῖνος πού ἀρμύζει καὶ χρειάζεται, καὶ ἀποδεικνύεται ἀπ' ὅλα, ὅτι ἔχει τελεία συναίσθησι τῆς ἱερότητος τοῦ χώρου, ὄχι μόνον ἐπιβάλλεται ἀμέσως στοὺς Χριστιανούς,

πού τὸν περιβάλλουν, ἀλλὰ καὶ λαβαίνει ὅλο τὸ δικαίωμα ν' ἀξιῶνη τάξι καὶ εὐπρέπεια ἀπὸ ἐκείνους, πού δὲν ἔννοοῦν νὰ συμμορφωθοῦν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Μέγας Βασιλεῖος δίδει στὸν Ἱερέα τὴν ἐξῆς παραγγελίαν· «Ἐν ἡμέρᾳ συνάξεως μὴ δικάζου, μὴ φιλονικεῖ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένων προσεύχου καὶ ἀναγίνωσκε μέχρι τῆς ὥρας, ἐν ἧ σὲ δεῖ τελέσαι τὴν θείαν μυσταγωγίαν· καὶ οὕτω παράστηθι ἐν κατανύξει καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, μὴ βλέπων ἔνθεν κακεῖθεν, ἀλλὰ φρίκη καὶ φόβῳ παριστάμενος τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ».

Ὅταν λοιπὸν ἡ βχθειὰ αὐτῆ συναίσθησις τῆς ἱερότητος τοῦ χώρου κυριαρχῆ σ' ὀλόκληρο τὸ «εἶναι» τοῦ Ἱερέως, πάραυτα ἀποχωρίζονται ἀπ' αὐτὸν ὅλα τὰ ἐγκόσμια καὶ ταπεινά. Οἱ σκέψεις του, τὰ διανοήματά του, ὀλόκληρος ὁ ἐσωτερικός του κόσμος ἐξαυλῶνεται, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ κατακόρυφο, μόλις ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» ἢ «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...». Τότε πλέον ἀφοσιώνεται ἐντελῶς στὴν ἱερῇ διακονίᾳ Του, γιὰτὶ γνωρίζει καὶ συναισθάνεται ἐξ ὀλοκλήρου, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ὁ «Ἱερεὺς Θεοῦ τοῦ Ἵψίστου» (Ἐβρ. ζ', 1). Εἶναι πιά ὑπεράνθρωπος. Εἶναι ὁ λειτουργὸς τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Ὁ θύτης τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Κυρίου, πού «ἐπέχει τάξιν οὐρανίων ταγματῶν» κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο. Ὁ ἅγιος αὐτὸς Πατὴρ παριστάνων αὐτὴν τὴν ἐξαιρετικὴν θέσι καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἱερέως γράφει: «Ὅταν ἴδῃς τὸν Κύριον τεθυμένον καὶ τὸν ἱερέα ἐφεστῶτα τῷ θύματι καὶ ἐπευχόμενον, καὶ πάντας ἐκείνῳ τῷ τιμίῳ φοινισσομένους αἵματι, ἄρα, ἔτι μετὰ ἀνθρώπων εἶναι νομίξεις καὶ ἐπὶ γῆς ἐστάναι, ἀλλ' οὐκ εὐθέως ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς μετανίστασαι καὶ πᾶσαν σαρκικὴν διάνοιαν τῆς ψυχῆς ἐκβάλλων γυμνῆ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ νῷ καθαρῶ περιβλέψεις τὰ ἐν οὐρανοῖς;» Ναί. Ὁ Ἱερεὺς εἶναι ἐκεῖνος, πού συνδέει τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν. Καὶ ἀφοῦ τόσον ὑψηλὰ καὶ ἅγια ἐπιτελεῖ, ὀφείλει μὲ κάθε τρόπο νὰ εἶναι πιστὸ καὶ ἐνσυνείδητο ὄργανο τοῦ μεγάλου μυστηρίου, τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας καὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας.

Μέχρι τοῦ «Δι' εὐχῶν» πρέπει νὰ στέκεται σοβαρός, ἱεροπρεπής, ἀπερίσπαστος μπροστὰ στὴν ἁγία Τράπεζα. Κυριολεκτικὰ νὰ εἶναι καρφωμένος σ' αὐτὴν, ὥστε τὸ ἐκκλησίασμα ν' ἀποκομίζῃ τὴν ἐντύπωσι, ὅτι ὁ λειτουργὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτόχρημα ἐνσαρκος ἄγγελος. Νὰ εἶναι γεμάτος ἁγιωσύνη καὶ μάλιστα μέχρι τέτοιου σημείου, ὥστε ὀλόκληρο τὸ πλήθος τοῦ πιστοῦ λαοῦ νὰ παρακολουθῇ τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ μὲ ἰδιαίτερη κατάνυξι, καὶ νὰ συνανυψώνεται μὲ τὸ συναίσθημα, ὅτι δὲν πατεῖ σὲ γῆινο ἔδαφος. Γι' αὐτὸ μόνον βαθειὰ συγκίνησις καὶ ἀνείπωτα ἱερά συναισθήματα ἐπιβάλλεται νὰ κυριαρχοῦν συνέχεια στὰ ἐσω-

Η ΚΑΜΠΑΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΙΣ ΤΟΥ ΞΕΝΗΤΕΥΜΕΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνεια σκάφη ἀυλακώνοντας τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἑβδομάδες τὸν ἀπέραντο ὠκεανό, ἔφεραν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ γῆ μαζί με τὸ πλῆθος τῶν ξένων περιηγητῶν καὶ ἓνα ἄλλο κόσμο με πόθους, λαχτάρεις καὶ ὄνειρα. Τὸν κόσμον ἐκατοντάδων Ἑλλήνων ξενητευμένων μεταναστῶν, ποὺ ἐταξίδευσαν μετὸν παλμὸ γιὰ τὴν ἐπιστροφή, ἔστω καὶ βραχεῖα ἐπιστροφή, στὴν μητέρα πατρίδα. Ἐφέτος γιὰ πρώτη ἴσως φορά πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας αὐτοὺς ξενητευμένους θὰ ξανάβλεπαν τὸν Ἑλληνικὸ οὐρανὸ καὶ γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὴν ἡμέρα, ποὺ ἄφηναν τὸ χωριό, τὸ σπίτι τὸ οἰκογενειακὸ καὶ τὰ ἀγαπητὰ τους πρόσωπα, ἐπέρασαν τὴν γιορτὴ τῆς Λαμπρῆς στὸ περιβάλλον τὸ Ἑλληνικὸ τοῦ χωριοῦ των ποὺ τόσο τὸ εἶχαν νοσταλγήσει. Γλυκὺς ὁ νόστος ποὺ γεμίζει τὴν ζωὴ ὀλόκληρη τοῦ ξενητευμένου Ἑλλήνα καὶ γίνεται τὸ εὐρύτερο περιεχόμενο καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ ὠραιότερα ἰδεώδη τοῦ βίου των. Ἐρωτήστε τώρα τὸν κόσμον αὐτὸ ποὺ ἐταξίδευσαν μετὸν παλμὸ τῆς νοσταλγίας γιὰ πυξίδα, ποιοὺς ἦταν ὁ μεγαλύτερος πόθος στὸ ταξίδι αὐτὸ τῆς προσωρινῆς, ἔστω, ἐπιστροφῆς στὴν μητέρα γῆ. Θὰ σᾶς ἀπαντήσουν ὅλοι. Νὰ ἀκούσουν τὴν καμπάνα τοῦ χωριοῦ των νὰ τοὺς καλῇ στὴν Πασχαλινὴ ἱερουργία. Ν' ἀντικρύσουν τὸ καμπαναριὸ τῆς μικρῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς των καὶ νὰ δοκιμάσουν τὴν χαρὰ ἐνὸς παρελθόντος ποὺ ἦταν ἡ παιδικὴ καὶ ἡ

τατα βάρη τῆς ψυχῆς του. Ὁ θεῖος δὲ φόβος καὶ τρόμος, ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς, ἡ πρὸς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ υγεία καὶ ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς, ἡ ταπεινὴ σκευὴ καὶ ἡ συντριβὴ θ' ἀποτελέσουν τὰ πνευματικὰ του ὄπλα καὶ ἐφόδια, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὸ ἅγιο Θυσιαστήριον, σὰν ἀπὸ ἄλλο ἀπόρθητο φρούριον, θὰ πολεμήσῃ μετὰ γενναιότητα καὶ ἀυταπάρνησι τὸν ἐχθρό, ποὺ εἶναι φοβερός καὶ δυσκαταγώνιστος, γιατί, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος Παῦλος «οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις». Διὰ τοῦτο— συνεχίζει— ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηροῦ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι...» (Ἐφεσ. στ', 12-18).

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκλήρῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

πρώτη νεανική τους ζωή. Τίποτε ἀσφαλῶς δὲν δημιουργεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ Ἑλληνοῦ χριστιανοῦ τόση χαρὰ καὶ τόση πηγαία ἀνάτασιν, ὅσον οἱ χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίαι, ποὺ εἶναι τόσο συνδεδεμένες μετὰ τὴν παράδοσι τὴν θρησκευτικὴν καὶ τὴν ἔθνικὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Ἕλληνας ἀφήνοντας τὸ χωριὸν καὶ τὸ σπιτί του γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μακρὰ ἀπὸ τὴν «μητρώα» γῆ μιὰ καινούργια ζωή, κουβαλᾷ μαζί του μέσα στὴν ψυχὴν του τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ του. Ὡσὰν νὰ τὸν συνώδευσαν σ' ὅλο τὸ ταξίδι τοῦ ξενιτεμοῦ του οἱ καμπανοκρουσίαι ποὺ εἶχαν δημιουργήσῃ τὴν πρώτην ἀτμόσφαιρα τῆς παιδικῆς του ζωῆς καὶ ἡ σκέψις του ὅσο ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ σπιτιοῦ του κρατιέται πάντοτε σὲ μιὰ διαρκῆ συγκίνησι μετὰ τὸ παράδοξο βουητό τῆς καμπάνας, ποὺ ἔχει κρυμμένο στὴν ψυχὴν του ὡς παράδοσι, ὡς ἱερὴ παρακαταθήκη καὶ ὡς ἅγια τῶν ἁγίων. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν λησμονεῖ τὸ χωριὸν του μετὰ τὴν χριστιανικὴν καὶ τὴν ἔθνικὴν ἀτμόσφαιρα. Λαφιάζεται στὸν ὕπνον του καὶ ἀπὸ τὰ μάτια του περνᾷ ὡς φευγαλέος ὄραματισμὸς ἡ μικρὴ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, ποὺ τόσο ἔχει σφικτὰ συνδεθῆ μετὰ τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐμβάσματα τοῦ μετανάστη ποὺ στάθηκε τυχερὸς στὴν καινούργιαν σταδιοδρομίαν του τῆς ζωῆς του εἶναι καὶ τὸ γενναῖον ἔμβασμα γιὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς παλιᾶς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ, γιὰ τὴν ἀγορὰ μιᾶς καινούργιας καμπάνας, ποὺ νὰ μὴ διαφέρῃ ὁ ἦχος τῆς ἀπ' τὸν ἦχον τὸν γνώριμον σ' αὐτὸν τῆς παλιᾶς καμπάνας, καὶ γιὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν τῆς ἐκκλησίας τοῦ «Ἁγίου» πολιούχου μετὰ εἰκονίσματα καὶ καντῆλες καὶ πολυελαίους. Αὕτῃ ἡ ἀδυναμία πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν καμπάναν ἀποτελεῖ ἓνα δεῖγμα ἀπὸ τὰ πλέον ἐξαιρετικὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς προσηλώσεως τοῦ Ἑλληνοῦ τῆς ὑπαίθρου, ἰδίως εἰς τὴν θρησκείαν καὶ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ σύμβολα αὐτῆς. Ἡ ἐκκλησία, ὡς ἓνα σύνολον τελετουργίας θρησκευτικῆς, ἀσχετὴ ἀφάνταστη ἐπιρροὴν ἔπᾳνω στίς Ἑλληνικὰς χριστιανικὰς ψυχὰς. Τὴν ἴδιαν δύναμιν ἔχει καὶ στίς ψυχὰς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων τῶν μικροτέρων καὶ Ἑλληνοκωτέρων πόλεων.

* * *

Αἱ θλίψεις, οἱ χαρές, τὰ εὐχάριστα συναισθήματα, οἱ συμφορές, ὅλα εὐρίσκουν τὴν πρώτην ἐκδήλωσίν τους στίς καμπάνες ποὺ γεμίζουν ἀνάλογα τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν ψυχὴν μας μετὰ τοὺς ἦχους των. Ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει καμπάνα, δὲν ὑπάρχει καὶ ἡ ζωή. Ἐσίγησαν οἱ καμπάνες καὶ ἔκλεισαν οἱ ἐκκλησίαι τοῦ ἀλλοθρήσκου ἔθνους τῆς Τουρκίας κάποτε, καὶ ἀνεστατάθη ἡ πολιτισμένη χριστιανικὴ οἰκουμένη ἀπὸ τὴν καταδίκην μιᾶς σφριγῶ-

σης χριστιανικῆς ζωῆς εἰς μίαν νεκρικὴν σιωπὴν. Καὶ ὅταν ὁ τελευταῖος ἐμφύλιος πόλεμος ἐστέρησε τὰ ἀκριτικὰ χωριά ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, τὰ καμπαναριά καὶ τῆς καμπάνες, τότε οἱ γείτονες ἐχθροὶ χτυποῦσαν διαρκῶς καὶ πανηγυρικὰ τῆς καμπάνες τῶν ἰδικῶν τῶν ἐκκλησιῶν, γιὰ νὰ δημιουργήσουν τὴν θλιψίαν καὶ τὸν ψυχικὸν σπαραγμὸν τῶν ἰδικῶν μας ἀκριτῶν, ποὺ δὲν εἶχαν ἐκκλησιά καὶ καμπάνα γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴν ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς καὶ τῆς ἄλλης χριστιανικῆς γιορτῆς. Τῆς ἐκκλησίας ἐκαψαν καὶ ἐσύλησαν οἱ ἀλλόδοξοι καὶ ἐσκόρπισαν τῆς καμπάνες τους στὰ διάφορα «παζάρια», γιὰ νὰ πληγῇ θανάσιμα ἡ ψυχὴ τῶν δυναστευομένων χριστιανῶν. Ἡ καμπάνα τοῦ Ἑλληνικοῦ χωριοῦ, ποὺ ὑπεδέχθη τῆς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας τὰ ξενητευμένα παιδιὰ του, ἦταν ὅ,τι ὁ ὀμηρικὸς «ἀναθρώσκων καπνὸς» ἀπὸ κάποιον τζάκι τῆς Ἰθάκης. Ἄς ἐπέρασαν αἰῶνες καὶ ἡ ζωὴ ἄς ἐπῆρε ἕνα διαφορετικὸ δρόμον καὶ ρυθμό. Ἡ θρησκευτικὴ παράδοσις ἔμεινε ἀκλόνητο βᾶθρον σὲ κάθε Ἑλληνικὴ χριστιανικὴ ψυχὴ. Κ' ἐπάνω στὸ βᾶθρον αὐτὸ στηρίζεται πάντα ἡ ζωὴ κάθε Ἑλλήνος χριστιανοῦ, ὅσο καὶ νὰ μετεβλήθησαν οἱ συνθῆκες τῆς ζωῆς του, ὅσο καὶ ἂν διάφορα σύγχρονα ρεύματα παρέσυραν κάτω ἀπὸ τὸν ὀδοστρωτῆρα τους τὸ κάθε τί. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅλοι οἱ ἀποδῆμοι Ἕλληνες δὲν ἔπαυσαν νὰ ἔχουν ὡς πυξίδα εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς τῶν τῆν θρησκεία. Ἡ ἐκκλησία γι' αὐτοὺς ἀποτελεῖ πάντα τὸν φάρον, πρὸς τὸν ὁποῖον στρέφουν τὰ βλέμματά τους. Καὶ ἡ καμπάνα τῆς δὲν ἔπαυσε νὰ ζυπνᾷ μέσα στὴν ψυχὴ τους τοὺς ὠραιότερους καὶ συγκινητικωτέρους κόσμους. Τὸ Ἑλληνικὸ χωριό, ποὺ ὑπεδέχθη τώρα τελευταῖα τὰ ξενητευμένα τέκνα του, ἐδημιούργησε μὲ τὴν ποίησιν τῆς μικρῆς ἐκκλησίας του καὶ τοὺς ἤχους τῆς καμπάνας του τὴν ἀτμόσφαιρα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ τους ἡ Ἑλληνικὴ ἐδέχθηκε ἕνα καινούργιον βᾶπτισμα. Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ μετέδωκε στὸ χωριὸν καὶ στὶς πόλεις ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας, ἀπετέλεσε τὸν μεγαλύτερον ψυχικὸν συναγεμῶν ἐνὸς κόσμου, ποὺ ἔμεινε ἀκλόνητα προσηλωμένος, ὅπου καὶ ἂν εὐρέθηκε, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκεται, εἰς τὴν πίστιν του τὴν θρησκευτικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν.

«Τήρησον αὐτοὺς μὲν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆς πατρίδος γῆς . . . Δὸς αὐτοῖς μὲν ἐπιποθεῖν τὸν ἥλιον τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, αὐτοῖς δὲ καὶ ἡμῖν ἅπασιν ἐπιποθεῖν πρὸς σέ, ὁ Θεός, ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων . . . Φύλαξον αὐτοὺς ἐν τῇ ξένη καὶ ὀδήγησον αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας καὶ ὄλην τὴν νύκτα ἐν φωτισμῶ πρὸς...».

(Ἀπὸ τὴν Εὐχὴν τῆς «Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἀφίξει ἐκ τῆς ξενητείας ἀποδῆμων ἀδελφῶν»).

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

ΒΡΑΔΕΙΑΖΕΙ...

Βραδειάζει. Ώρα γλυκειά. Και εἰρηνική. Και μοσχοβολημένη. Ὁ ἥλιος, ἐδῶ και λίγην ὥραν, ἐγειρε πάμφωτος πίσω ἀπὸ τὸ σταλικωτὸ και θυμισκέπαστο βουναλάκι, ποὺ φορεῖ κορώνα του τὸ γραφικὸ Ἑκκλησιάκι τοῦ «Ἄη - Δευθήρη», ποὺ τοῦχει δώσει και τῶνομά του.

Σιγὰ σιγὰ, κατηφορίζουνε τώρα ἀπὸ τὴν κορυφή του βαθυγάλαξοι ἴσκιοι, κι' ἀλαφροπάτητοι προχωροῦν και φθάνουν ὡς τὸ κάτασπρο χωριό, ποὺ τὰ καλοκυδισμένα του σπιτάκια λούζονται ἀκόμα στὸ λαμπρὸ του φῶς.

Ἀπὸ τὴν ἀπλωτὴ κι' ἀνεμοδαρμένην αὐλὴ τοῦ ἐρημητηρίου μου, παρακολουθῶ τ' ἀργὸ σβύσιμο τῆς ἡμέρας, κι' ἀγωνίζομαι νὰ πλοκαμίσω — και μετὶς πέντε αἰσθήσεις μου — τὴν ἀσύγκριτην ὠμορφιά, ποὺ ἀναδιπλώνεται γύρω μου.

Ἀντρίκρου μου, ἐλησοσκέπαστη ἀπλώνεται ἡ Λαγγάδα, ποὺ κάθε στιγμή, ἀνάλογα μετὶς τὴν ἔνταση τοῦ ἀγέρα και τὸ βύθισμα τοῦ ἡλίου, ἀλλάζει ἀκατάπαυστα ζωγραφικὴ σύνθεση. Κι' ὅταν καλοπροσέξης, θαρρεῖς πὼς ἀναρριγᾶ και πὼς τρέμει ἀπὸ λαχτάρα, γιὰ τὸ μισεμὸ τοῦ Βασιληᾶ τῆς ἡμέρας.

Γύρω γύρω οἱ κορυφογραμμὲς λαμπαδιάζουν. Και οἱ γυμνοὶ βράχοι στὶς πλαγιὰς ἀστραποβολοῦν σὰν πλαστικὲς μορφὲς σὲ διαζώματα ἀρχαίων ναῶν. Και πέραν οἱ Βυζαντινοὶ τροῦλλοι τῶν Ἑκκλησιῶν, ὅπως ὑψώνονται χιονάτοι ἐπάνω ἀπὸ τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν, λὲς κ' εἶναι ἄσπρα μαντήλια ποὺ τ' ἀνεμίζει τὸ χωριό, γιὰ νὰ ξεπροδοθήσῃ τὸν ἥλιο, ποὺ βυθᾶ, ἢ πεντάμορφα κεφάλια Ἀττικῶν ἀναγλύφων, ποὺ ἀποχαιρετοῦν μ' ἀνείπωτη θλίψη τοὺς ἀγαπημένους των...

*

Ἔως πέρυσιν ἀκόμη ἕνας κάτασπρος μύλος ἐγέμιζε μετὶς τὴν ὑποβλητικὴν του ὠμορφιά τὴν ἐρημιὰ τῆς ἀντικρυνῆς βουνοκορφῆς. Ἐφύσησεν ὅμως ἀνεμικὴ τρικυμισμένη κ' ἔσπασαν οἱ σαρακοφαγωμένες και γέρικες ἀντένες του κ' ἔσωροδόλιασε τὰ φτερά του, ποὺ ἐγύριζαν τὶς βαρειές του μυλόπετρες κι' ἄλεθαν τὰ γεννήματα τῆς φτωχολογιάς. Και κανεὶς πλέον δὲν ἐσκέφθηκε νὰ τὸν ἀνασηκώσῃ. Τί κρῖμα, ἀλήθεια! Ἦτανε ἕνα ὑπέροχο στολίδι, ποὺ ἐγέμιζε μετὶς μουσικὰ κρυφομιλήματα τὴν περιοχὴ. Και τ' ἄσπρα του φτερά ἕνας ἐξαισιος συμβολισμὸς τοῦ καιροῦ ποὺ περνᾶ και κρυφαλέθει τὴ ζωὴ μας. Και μαζὶ

μέ τὰ κριθάρια, ἄλεθαν κ' ἐσκόρπιζαν στοὺς τέσσαρες ἀνέμους
κάθε ἀνίαν...

*

Τὸ μούχρωμα ὅσον πάει καὶ δυναμώνει. Καὶ πρὸς τὴ Δύση
ἀνακρούεται μιὰ Βάγνερικὴ χρωματικὴ συμφωνία, ποὺ τὴν
πίνει ἡ ψυχὴ σὰν ἀγιασμό, καὶ πλένεται καὶ καθαρίζεται. Καὶ
νοιώθεις ν' ἀδειάζουν τὰ βάρη σου ἀπὸ κάθε μάταιο καὶ βαρὺ
καὶ περιττό. Καὶ ταξιδεύεις καὶ σὺ σὰν συνεφάνι κατάσπρο
σὲ μενεξεδένιον οὐρανό. Κι' ὅλα τὰ νοιώθεις γύρω σου καλόβολα,
καὶ εἰρηνικὰ καὶ γεμᾶτα ἀπὸ γλυκασμό. Κι' ὅσο βυθᾷ ὁ Ἥλιος
πρὸς τὴ θάλασσα, τόσο καὶ ἐξαισιώτερος γίνεται ὁ ζωγραφικὸς
πίνακας. Καὶ τόσο πληθαίνουν κ' ἐναλλάσσονται οἱ ροδόχρυσες
ἀνταύγειες. Καὶ τόση εἶναι ἡ διαύγεια τῆς ἀτμοσφαιράς, κ' ἔτσι
ἀνείπωτη ἡ μαγεία ποὺ πλημμυρίζει τ' ἀκροούρανο, ποὺ τὰ μά-
τια δὲν ἀντέχουν πλέον. Κ' αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νὰ τὰ κλείσης
σφιχτά. Γιὰ νὰ κρατήσης καὶ νὰ αἰχμαλωτίσης ἔτσι μέσα σου
τὴν ἀσύγκριτην αὐτὴν ὠμορφίαν.

*

Σὲ λίγο, ἄρχισε νὰ νυχτώνη γιὰ καλὰ. Κι' ἐπάνω στὸν οὐ-
ρανὸ σὰν ξανθὰ μελίτσια ἐφωτοχάραζαν κ' ἐσπιθακίζανε τ' ἄστρα.
Στὴν ἀρχὴ ἐφανερώθηκαν λίγα. Μὰ γρήγορα τὸ σμάρι ἐμεγά-
λωσε. Καὶ νάτο τώρα, ποὺ ἀπλώθηκε καὶ τρυγᾷ ὅλο τὸν οὐρά-
νιο κάμπο.

Μαζὶ μὲ τ' ἄστρα, ἐπλήθυνε καὶ ἡ σιωπὴ καὶ ἡ γαλήνη.
Καὶ εἶναι τόσο βαθεῖα, ποὺ θαρρεῖς πὼς ἀκούεις ἓνα μουσικώ-
τατο θρό, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τὴν τροχιά τῶν ἀστρων,
ποὺ περιδινοῦνται μέσα στὴν παγωμένη τοῦ ἀπειροῦ ἀγκάλην.

*

Εἶμαι μόνος, ὀλομόναχος. Κι' ὅμως, ὄχι μονάχα δὲν αἰσθά-
νομαι βαρεῖα τῆ μοναξιά μου. Μὰ καὶ κάποια δύναμη ἀκατανί-
κτητὴ μὲ σπρώχνει νὰ δοξάζω τὸνομα τοῦ ἀγίου Θεοῦ, ποὺ μὲ
καθῆλωσε σ' αὐτὴ τὴν ἐρημιά, τριγυρισμένον ἀπὸ βουνὰ καὶ ἀπὸ
τῆ θάλασσα. Στοχάζομαι, πὼς μοιάζομε ὅλοι μας μὲ κυματόδαρ-
τες ξέρες καὶ σὰν ξερὸνησα. Καὶ ἀγωνιζόμεστε νὰ ριζώσωμε καὶ
νὰ ριζώμε θεμέλιο ἀσάλευτο μέσα στὴν ἀτέρμονην αἰωνιότητα...

Εὐλογημένο νᾶναι, Θεέ μου, τὸ τρισάγιο φῶς σου, ποὺ
μ' ἔλουξεν ὅλη τὴν ἡμέρα. Καὶ τρισευλογημένα τὰ σκοτάδια σου
αὐτά, ποὺ μοῦ ἀποκαλύψανε τὴν ἀστρικὴν αὐτὴν ὕμνηδία...
Χωρὶς τὴ μαύρη καὶ καταραμένα μηλωτὴ τῆς Νύχτας, ὁ λουλου-

δένιος αὐτὸς κάμπος τῶν ἀστεριῶν σου, θὰ μοῦ ἦτανε ἄγνωστος
καὶ ἀθέατος...

*

Ἔτσι γίνεται παντοῦ γύρω μας. Ἡ ἀντινομία καὶ ὁ διχα-
σμός εἶναι τὰ δυὸ στοιχεῖα ποῦ συνθέτουν τὴ ζωὴ μας καὶ πλα-
στούργουν τὴν ὠμορφιά της. Ἡ ἀντίθεση καὶ ἡ ἑτερογένεια
εἶναι οἱ ἀστείρευτες πηγές της. Τὸ βάθος καὶ τὸ ὕψος εἶναι
οἱ δυὸ ἀντίμαχοι πόλοι, ποῦ γύρω τους στρέφεται ἀκατάπαυστα
ὁ ἄξονας τῆς ζωῆς μας.

Στὰ βάθη τῶν ὠκεανῶν βρίσκομε τὰ μαργαριτάρια. Καὶ
στὰ κατασκότεινα ἔγκατα τῆς Γῆς ἀναζητᾶμε τὴν φαρμακερὴν
οὐτοπία τοῦ χρυσαφιοῦ. Καὶ τὸ κρίνο φυτρώνει — πανεύσομο —
μέσα στὴν κοπριά τῆς γλάστρας. Παντοῦ ἡ ἀντινομία, καὶ ἡ ἀντί-
θεση. Μυστήριον ἀπροσπέλαστο, εἶναι, Θεέ μου, ὁ κόσμος Σου.
Καὶ ἡ ζωὴ μας αὐτὴ τίποτα ἄλλο δὲν εἶναι — δὲν πρέπει νὰ
εἶναι — παρὰ δρόμος, ποῦ θὰ μᾶς φέρη κοντὰ Σου.

Ἔτσι, ἐδῶ στὴ βαθεῖά μου αὐτὴ μοναξιά, αἰσθάνομαι ἐντο-
νώτερα τὴν Τρισαγία Σου μυστικὴ πνοή. Κι' ἀκούω καθαρώτερα
τοὺς μακαρισμοὺς τοῦ Χριστοῦ, νὰ μοῦ τοὺς φέρνῃ ἡ βραδυνὴ
αὔρα, ποῦ παίξει εἰρηνικὰ μὲ τὰσημόφυλλα τῶν ἐληῶν, ποῦ σκε-
πάζουν τὰ βουναλάκια τριγύρω μου.

Στὴν ἔρημον τοῦ Σινᾶ σὲ συνήνησε — σὰν φλεγόμενη βᾶτο —
καὶ ὁ Μωϋσῆς. Καὶ στίς ἄδροσες κι' ἀπόξενες ἐρημιές ἀνθίσε
καὶ ὁ ἐξαισιος μυστικὸς κῆπος τῶν ἁγίων Σου, ποῦ οἱ γλυκύτατοι
καρποὶ του θρέφουν, σὰν ἄλλο μάννα τ' Οὐρανοῦ, τὴν ταλαιπω-
ρημένη ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσο βαθύτερη εἶναι ἡ μοναξιά μας, κι' ὅσο περισσότερο
κατεβαίνομε στὰ ἐσώτατα βάθη μας, τόσο πληθαίνει καὶ ἡ ἀνταύ-
γεια τοῦ Μυστηρίου Σου, καὶ καταλαμβάνει τὸ νοῦ μας. Γιατὶ
κάθε γνώση δὲν εἶναι παρὰ ἓνα βῆμα κοντὰ Σου. Καὶ κάθε μορφὴ
τῆς ζωῆς κ' ἓνα φανέρωμά Σου. Καὶ κάθε ἔλλαμψη τῆς ψυχῆς
μας, κ' ἓνα φτερούγισμα πρὸς τὸ ἄκτιστο καὶ ἀίτιο Φῶς Σου...

*

Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι ἔγινε πηχτὸ καὶ ἀδιαπέραστο. Καὶ μοῦ
ἀναφάν τότε τὴ μεγάλη λάμπα, ποῦ τὸ δυνατό φῶς της μοιάζει
σὰν ἓνας μικρὸς ἥλιος μέσα στὴν ἐρημιά. Δημιουργὸς ἐγένηκεν,
μὲ τὴ φώτιση τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἀνθρώπος! «Κατ' εἰκόνα καὶ
ὁμοίωσιν» Του, μᾶς ἔπλασε. Κ' ἔχουνε δίκην οἱ μυστικοὶ ἐκεῖνοι,
ποῦ διδάσκουν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρώπο, γιατί
ἤθελε νὰ ἔχη ἓναν ὁμοίό Του ἀπέναντί Του...

Γιατί — ἀλήθεια — τί νόημα θὰ εἶχεν ὁ κόσμος μας αὐτός, χωρὶς τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ;

Ἐπὶ αὐτὴ ἡ πανεύμορφη Πλάση ποῦ μᾶς περιτριγυρίζει, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, παρὰ ἓνα καθρέφτισμα τῆς θείας Παντοδυναμίας. Καὶ αὐτὴ ἐδῶ ἡ Γῆ μας, ἡ μυστικὴ Χαναάν τῆς ὁδοπορίας μας, καὶ ὁ Παράδεισος ποῦ μᾶς ἐχάρισεν ἡ ἀπειρὴ Ἀγάπη Του, γιὰ νᾶμαστε ἡ σκιά τῆς ἀόρατης ἰδικῆς του Παρουσίας.

Ἄν ἀποσύρῃς, Θεέ μου, τὸ στοργικὸ Σου βλέμμα ἀπὸ τὴ Γῆ μας αὐτὴ, κι' ἂν ὠργισμένος μαζί μας γιὰ τὸ ξεστράτισμά μας, ἀδιαφορήσῃς γιὰ μᾶς κι' ἀποτραβηχθῆς σὲ κάποιο μακρυνὸ καὶ ἀσύλληπτο βάθος τῆς Ἀπειρότητάς Σου, ὅλα θὰ σβύσουν γύρω μας καὶ θὰ βυθισθοῦν στὸ χάος τῆς Ἀδύσου...

*

Στὸ δυνατὸ φῶς τῆς λάμπας ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται ἀμέτρητες νυχτοπεταλοῦδες καὶ μὲ λαχτάρια νὰ στροβιλίζονται τριγύρω της.

Ποίος ἄλλος ἀπὸ Ἑσένα, Πανάγαθε Θεέ, ποῦ εἶσαι ἡ ἀστειρευτὴ πηγὴ κάθε φωτισμοῦ, ἔβαλε μέσα τους τὴ δίψαν αὐτὴ γιὰ τὸ Φῶς ; Ποίος τοὺς ἐφύτεψε μέσα στὰ μικροσκοπικά τους σπλάγγνα τὴ μεθυσμένην αὐτὴ λαχτάρια πρὸς τὴν ἀστραφτερὴ φλόγα, ποῦ φωτίζει καὶ ἀπαλύνει τὰ πηχτὰ αὐτὰ σκοτάδια ; Ποίος ἄλλος ἀπὸ Ἑσένα, Θεέ μου, ποῦ εἶσαι ἡ ρίζα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Φωτός;

*

Κάθομαι καὶ τίς κυττάζω μὲ συγκίνησι καὶ μὲ θαυμασμό. Ἀμέτρητες ἦλθαν ἀπὸ τοὺς ἀνέερους καὶ κατασκότεινους δρόμους, κι' ἐμαζεύτηκαν τριγύρω στὴ λάμπα. Κι' ἄλλες πετοῦνε τριγύρω της, μὲ τρελλὸ καὶ ἀνήσυχο φτερούγισμα. Κι' ἄλλες ἀραδιάζονται ἀκίνητες ἐπάνω στὸν κάτασπρο τοῖχο. Καὶ φαίνονται σὰν ναρκωμένες, καὶ σὰν βυθισμένες σὲ μακαριότητα ἀπὸ τὸ φῶς ποῦ τίς λούζει. Τέτοια θᾶναι, χωρὶς ἄλλο, καὶ ἡ εὐδαιμονία τῆς ψυχῆς, ποῦ βυθίζεται στὰ θεσπέσια φέγγη τοῦ θείου καὶ ἀπειροδύναμου Πνεύματος...

Μερικὲς ἀπὸ τῆς νυχτοπλάνητες αὐτὲς πεταλοῦδίτσες, τόσο πολὺ τίς κυριεῖει ἡ μέθη ἀπὸ τὸ φῶς, ποῦ μοιάζουν σὰν ξεφρενιασμένες καὶ δὲν ἤσυχάζουν οὔτε μιὰ στιγμή. Πετοῦν ἀνήσυχες παντοῦ. Χτυποῦν δρμητικὰ καὶ δυνατὰ, μὲ τὰ φτερά τους, τὸν ἄσπρο τοῖχο. Πέφτουν κάτω στὶς πλάκες τῆς αὐλῆς σὰν νεκρωμένες. Κ' ὕστερα πάλι σηκώνονται περισσότερο ξεφρενιασμένες, καὶ ξαναπλησιάζουν πρὸς τὸ φῶς. Καὶ πετοῦν, ὅλο πετοῦν. Καὶ στριφογυρίζουν, ὅλο στριφογυρίζουν, μ' ὅλο καὶ πιὸ δυνατὴ

Ο ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΛΗΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού οἱ ἐπίσημοι Ἕλληνοι φέρονται μέ τυραννικόν καί μ' ἐγκληματικόν τρόπον πρός τόν Ὁρθόδοξον Κλήρον. Ἡ ἐξορία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου καί οἱ καταδιώξεις τόσων ἄλλων κληρικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου ἀποτελοῦν μία ἀπαίσια συνέχεια προηγουμένων ὁμοίων ἀσεβῶν πράξεων τῆς ἐπίσημης Μεγάλης Βρετανίας πρός τόν Κλήρον μας. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐπτανήσου, ἡ ὅποια κατά τόν περασμένον αἰῶνα ἐμαρτύρησε κατά τήν Ἀγγλικήν κατοχή, ἡ ἱστορία τῶν ὠραίων ἐπτὰ αὐτῶν νησιῶν εἶναι γεμάτη μέ τέτοιες καταδιώξεις καί βιαιότητες. Οἱ Ἕλληνοι δὲν ἐσεβάσθησαν στήν Ἐπτανήσο ποτέ τήν ἐλευθερία τῆς σκέψεως τοῦ Κλήρου μας, οὔτε ἐπρόσεξαν ποτέ τοὺς νόμιμους κανόνες καί τὰ δικαιώματα τῆς Ὁρθοδοξίας. Καταδιώξεις, ἐξορίες, φυλακίσεις, ἀλλά καί καταπατήσεις δικαιωμάτων ἱεραρχῶν καί ἱερέων διεπράττοντο. Οὔτε ἱερὸν οὔτε ὅσιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στήν Ἐπτανήσον ἐσεβάσθησαν οἱ Βρετανοὶ κατακτητές. Μ' ἓνα πρόχειρο ξεφύλλισμα τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλοκρατίας στήν Ἐπτανήσον, μπορούμε ν' ἀντικρύσωμε πολλὰ παραδείγματα τῆς ἀσεβεστάτης καί τυραννικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐπισήμων Ἕγγλων ἀπέναντι τῶν εὐσεβῶν κληρικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας.

*

Ἐνα ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῆς Ἀγγλικῆς τυραννίας ἐναντίον τοῦ Κλήρου μας ἦταν ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἐπισήμων Ἕγγλων, μάλιστα ἐξεργάγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1821. Μὲ χαρὰ οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν τὴν ἐξέγερσι τῶν ἀδελφῶν των κ' ἐπροσπαθοῦσαν νὰ βοηθήσουν τὸν ἀγῶνα. Αὐτὸ ἐξαγρίωσε τοὺς Ἕγγλους, γιὰτὶ ἐθεωροῦσαν φίλη καί σύμμαχόν τοὺς τὴν Τουρκία. Ἐνῶ

λαχτάρᾳ. Καί δὲν ἠσυχάζουν, παρὰ ὅταν κατορθώσουν τέλος νὰ πλησιάσουν στὴ δυνατὴ φλόγα, καί νὰ πέσουν κεραυνόπληκτες. Καί φαίνονται τόσον εὐτυχισμένες γιὰ τὸν θάνατόν τους αὐτόν . .

.....
Τέτοια, ὦ ἀπειροδύναμη καί τρισαγία Πνοή, τέτοια θάνατι καί ἡ μέθη τῆς νυκτοπλάνητης ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀποκαλύπτεται στὴ μυστικὴ τῆς ὄρασις τὸ ἄκτιστο Φῶς Σου, καί τὴν ἀναγεννᾷ τὸ ζωοποιὸ καί παναἰδίο Πνεῦμά Σου! Καί ἡ νυκτοπεταλουδίτσες αὐτὲς εἶναι ἓνας μυστικὸς τῆς συμβολισμός...

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

αὐτὲς ἦταν οἱ διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀγγλων τῆς Ἐπτανήσου, τὴν 19 Μαΐου 1821 ἔφθασε στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὴν Πόλη ἓνα ἑλληνικὸ καράβι. Ὁ καπετάνιος τοῦ τότε, ἴσως ἀπὸ παρεξήγηση, ἀνήγγειλε στοὺς Ζακυνθινούς ὅτι (πάρθηκε ἡ Πόλη)! Ἀμέσως συνεκροτήθη ἐνθουσιώδης διαδήλωση τοῦ λαοῦ, οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν ἤρχισαν νὰ χτυποῦν καὶ ὁ Κλήρος ἔκανε δοξολογίες... Ἐπενέβη λοιπὸν μὲ ταχύτητα ὁ Ἀγγλος ἀρμοστής καὶ ἀπαίτησε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο ὁ ἐκεῖ Καθολικὸς ἐπίσκοπος, γιατί εἶχε γιορτάσει μαζί μὲ τὸν Ἑλληνικὸ πληθυσμό. Ὁ Πάπας, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἀγγλους, μετέθεσε τὸν ἐπίσκοπο στὴ Μάλτα. Συγχρόνως ὁ Ἀγγλος ἀρμοστής ὑποχρέωσε καὶ τὸν ὀρθόδοξο πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου Γαρτζώνη, πὺ ἀντικαθιστοῦσε τὸν ἐπίσκοπον, νὰ διατάξῃ μ' ἐγκύκλιό του τοὺς ἐφημέριους ἀνὰ μὴ προσεύχωνται ὑπὲρ τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων. Σ' αὐτὴ τῇ διαταγῇ τέσσαρες Ἑλληνες ἱερεῖς ἀρνήθηκαν ρητῶς νὰ συμμορφωθοῦν. Καὶ τότε ὁ Ἀγγλος ἀρμοστής Ἀνταμ διέταξε καὶ ἐπίασαν τοὺς τέσσαρες ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν οἱ Ἀγγλοὶ στὸ Κάστρο. Οἱ δύο νεώτεροι ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς κατάφεραν νὰ δραπετεύσουν καὶ νὰ φύγουν στὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἐπολέμησαν μαζί μὲ τοὺς Ἑλληνες ἐπαναστάτες. Οἱ δύο γεροντότεροι ὅμως ἐφημέριοι, δηλ. ὁ Νικόλαος Καντώνης καὶ ὁ Πολίτης ἔμειναν ἀρκετὸ καιρὸ φυλακισμένοι στὸ Κάστρο τῆς Ζακύνθου.

Ὁ Νικόλαος Καντώνης μάλιστα, πὺ ἦταν καὶ περίφημος ζωγράφος καὶ πνεῦμα ζωηρὰ φιλελεύθερο (γεννημένος τὸ 1769 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1834), ἀφοῦ ἐκρατήθη στὸ Κάστρο, ἐξωρίσθη κατόπιν στὸ ξερονῆσι Δία, πὺ βρίσκειται στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κεφαλληνίας. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ μικρὸ μοναστήρι, ὅπου ὁ Καντώνης, κατὰ τὴν ἐξορία του, ἐζωγράφισεν ὠραῖες ἀγιογραφίες. Σ' αὐτὸ τὸ νησάκι ὁ παπᾶ - Καντούνης ἔμεινε πολὺν καιρὸν.

*

Τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1821 ἔκαμαν οἱ Ἀγγλοὶ νέες ἀγριότητες στὴν Ζάκυνθο. Ἐνα τουρκικὸ καράβι ἐχτυπήθη τότε ἀπὸ Ἑλληνες ἐπαναστάτες ἔξω ἀπὸ τὴν θέση Ἰψόλιθος. Καὶ οἱ Ζακυνθινὸ ἐχτύπησαν καὶ αὐτοὶ τοὺς Τούρκους, βοηθώντας τοὺς ἐπαναστάτες. Οἱ Ἀγγλοὶ, μόλις τὸ ἔμαθαν, ἐφυλάκισαν τοὺς προύχοντες τῆς Ζακύνθου. Μεταξὺ αὐτῶν πὺ ἐφυλακίσθησαν ἦταν καὶ ὁ φιλελεύθερος καὶ μορφωμένος ἱερεὺς Νικόλαος Κοκκίνης, πὺ ἀργότερα ἔγινε καὶ ἐπίσκοπος.

Σὲ λίγον καιρὸν ἔγινε μιὰ ἐξέγερσις τῶν χωρικῶν κατὰ τῶν Ἀγγλων τυράννων. Τότε ὁ Ἀγγλος ἀρμοστής Ἀνταμ ἐπὶ κεφαλῆς ἀγγλικοῦ στρατοῦ ἐπέδραμε στὰ χωριά. Μερικὰ χωριά ὑπετά-

χθησαν διὰ τῆς βίας. Ὁ στρατὸς τῶν τυράννων τὰ ἐπολιόρκτησε καὶ μετεχειρίσθη κάθε βιαιότητα κατὰ τῶν χωρικῶν. Ἀλλὰ κυρίως ἐξέσπασε κατὰ τῶν δύο ἱερέων τῶν χωριῶν, τοῦ παπα - Κλαυδιανοῦ καὶ τοῦ παπα - Γλάρου. Οἱ Ἀγγλοὶ ἐχτύπησαν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐγκρέμισαν τὰ σπίτια των ἀπὸ τὰ θεμέλια!

*

Μιὰ ὅμως ὑπόθεση ποὺ συνετάραξεν ὅλην τὴν Ὀρθοδόξιαν τῆς Ἑπτανήσου ἦταν καὶ ἡ συστηματικὴ καταδίωξις, μὲ κάθε βιαιότητα καὶ παρανομία ἐκ μέρους τῶν Ἀγγλῶν, ἐναντίον τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κωνσταντίνου ἱερομανάχου Τυπάλδου τοῦ θεολόγου. Ὁ ἔξοχος αὐτὸς κληρικὸς, μετὰ τίς σπουδές του, εἶχε διορισθῆ καθηγητῆς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας. Ἀλλ' ἦτο φιλελεύθερος καὶ συχνὰ ἐξεφράζετο ἐναντίον τῶν βιαιοτήτων καὶ τῆς τυραννικῆς συμπεριφορᾶς τῶν Ἀγγλῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἑπτανήσου. Οἱ ἐπίσημοι Ἀγγλοὶ, σὰν ἔμαθαν τὰ φιλελεύθερα κηρύγματα του, τὸν ἠνάγκασαν νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τὴν ἔδραν του στὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν. Ἐκάλεσαν τότε τὸν ἱερέα Σπυρίδωνα Βρετόν, νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Ἀλλ' ὅταν ἐκεῖνος ἔμαθεν ὅτι ὁ Τυπάλδος ἐξηναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς γιὰ τὰ φιλελεύθερα φρονήματά του, ἀπέριψε τὴν ἀγγλικὴν πρόσκλησις. Ἀπὸ τότε καὶ ὁ ἱερεὺς Βρετὸς κατεδιώκετο ἄγρια ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς. Ἐμεινε λοιπὸν ἔτσι κενὴ ἡ ἔδρα τοῦ Τυπάλδου στὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη σ' ἓνα ξερωνῆσι. Ἐκεῖ ἔμεινε ἐξόριστος 18 μῆνες. Καὶ τὸ 1842 ἀφέθη ἐλεύθερος κ' ἐπέστρεψε στὴν Κέρκυρα, ὅπου εἶχε διατελέσει καὶ ἱεροκλήρῆξ.

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴν ἦτο κενὴ ἡ ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κεφαλληνίας καὶ ὀλόκληρος ὁ Κλήρος καὶ ὁ λαὸς τῆς νήσου ἐκεῖνης ἀπεφάσισαν νὰ ἐκλεγῆ ὁ Κωνσταντῖνος Τυπάλδος στὸ ἀρχιερατικὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα. Σύμφωνα μὲ τίς πατριαρχικὰς διατάξεις καὶ μὲ τοὺς νόμους τῆς Ἰονίου Πολιτείας εἶχεν ὀρισθῆ ἀπὸ τοῦ 1833 ὅτι: «Αἱ ἐκλογαὶ τῶν Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων τῆς ἐπικρατοῦσης ἐκκλησίας θὰ γίνονται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰς ἀρχαίας συνθηκὰς τῶν Νήσων ἀπὸ τὸν κλῆρον τῶν ἀνηκουσῶν ἐπαρχιῶν μὲ τὴν πλειονοψίαν καὶ μυστικὴν ψηφοφορίαν, θὰ εἶναι ὅμως ὑποκείμενα εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς ἐκτελεστικῆς Δυνάμεως».

Τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1842 λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλεγῆ ὁ νέος Μητροπολίτης Κεφαλληνίας στὸ Ἀργοστόλι. Ὑποψήφιοι ἦσαν ὁ Κωνσταντῖνος Τυπάλδος καὶ ὁ πρωτοσύγκελλος Κοντομίχαλος, φίλτατος τῶν Ἀγγλῶν. Μετὰ πολλὰς ἐπεμβάσεις καὶ τρομακτικὰς ἐνέργειες τῶν Ἀγγλῶν, ἐγένετο ἡ ἐκλογή. Ἐψήφισαν μυστικὰ

όλοι οί ιερεῖς τῆς νήσου καὶ ἔλαβον ὁ Τυπάλδος 162 ψήφους καὶ 125 ὁ Κοντομίχαλος. Ἄλλ' ὁ Ἄγγλος ὑπαρχος Κεφαλληνίας ἀνεκήρυξε τὸν Κοντομίχαλον Μητροπολίτην, ἀν καὶ ἀπέτυχε! Αὐτὸ ἐπροξένησε τὴν κατάπληξιν καὶ τὴν ἐξέγερσιν ὄλων τῶν κατοίκων τῆς Κεφαλληνίας! Ἦτο μία παράνομη κ' ἐξωφρενικὴ ἐνέργεια. Θὰ μπορούσε ἡ διοίκησις ν' ἀποδοκιμάσῃ τὴν ἐκλογὴν καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐνεργηθῇ νέα, ἀλλὰ ἦτο ἐντελῶς ἀυθαίρετο, παράνομο καὶ τυραννικὸ τὸ νὰ διορίσῃ ἕνα ἄλλον Μητροπολίτην, καὶ μάλιστα ἐκεῖνον ποὺ κατεψηφίσθη στὴν νόμιμη ψηφοφορία!

Μ' ὄλα ταῦτα τὸ ἀγγλικὸν Ὑπαρχεῖον Κεφαλληνίας τὴν 2 Νοεμβρίου 1842 ἐδημοσίευσε («δηλοποίησιν») στὴν ὁποίαν ἀνέφερον ὅτι ὁ πρωτοσύγκελλος Κοντομίχαλος «πρέπει νὰ λογίζεται Μητροπολίτης Κεφαλληνίας»! Μάταια ὀλόκληρος ὁ κλήρος τῆς Κεφαλληνίας καὶ σύσσωμος ὁ λαὸς διεμαρτυρήθησαν! Δὲν ἔγινε τίποτε... Ὁ εὐσεβὴς θεολόγος Κωνσταντῖνος Τυπάλδος δὲν ἐγκατεστάθη στὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, καὶ ἄς ἐξελέγη... Οἱ Ἄγγλοι δὲν τὸν ἤθελαν καὶ ἡ παρανομία ὑπερίσχυσεν!

Ἀργότερα ὁ ἐξαιρετός αὐτός θεολόγος ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως.

*

Αὐτὰ εἶναι μονάχα μερικὰ δείγματα, ποὺ χαρακτηρίζουν ἀρκετὰ ζωηρὰ τὸν τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐπισήμων Ἄγγλων ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Κλήρου τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὰ χρόνια τῆς ἐκεῖ Ἀγγλικῆς κατοχῆς. Ἀδίστακτοι καὶ τυραννικοὶ οἱ Ἄγγλοι μετεχειρίζοντο τοὺς κληρικούς μας με ὄλους τοὺς τρόπους τῆς βίας. Ἐδεραν, ἐπλήγωναν, ἐφυλάμιζαν καὶ ἐξώριζαν ἱερεῖς καὶ ἱεράρχας! Κ' ἐξ ἄλλου, ὅπως εἶδαμε, ἐξεδίωκαν θεολόγους ἀπὸ τίς ἔδρες τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅπου ἐδίδασκον θεολογίαν, καὶ καθαιροῦσαν ἐκλεγέντας Μητροπολίτας διὰ νὰ διορίσουν στὴν θέσιν των ἐκεῖνους, ποὺ ἀπέτυχαν καὶ ἀπεδοκιμάσθησαν!

Βέβαια σήμερα μᾶς ἐκπλήττει ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἐπισήμων Ἄγγλων ἀπέναντι τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους... αὐτὰ εἶναι πράγματα συνηθισμένα!... Τὰ ἴδια ἔκαναν καὶ στὴν Ἑπτάνησον ἐναντίον τοῦ ἐκεῖ Ὀρθοδόξου Κλήρου.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

«*Τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκατε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε*».

(Γαλ. ε', 1)

«*Ὁδὸ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία*».

(Β' Κορ. γ', 17)

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α'.

Αἱ θαυμάσιαι Ἀκολουθίαι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα, πού προσκαλοῦν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν εἰς τοὺς ναοὺς, περικλείουν ὑψηλὴν θρησκευτικὴν ποίησιν, ὑπέροχα νοήματα καὶ βάθος συναισθήματος καὶ ὑπῆρξαν προσφιλῆ θέματα τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ Βυζαντίου. Αἱ Ἀκολουθίαι αὗται ἀποτελοῦν βασικὴν πηγὴν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Διὰ νὰ ἐμπνεύσουν ὅμως τὴν κατάνυξιν καὶ τὴν προσήλωσιν τοῦ Χριστιανοῦ, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἐκτελῶνται οἱ ὕμνοι μὲ ἀνάλογον θρησκευτικὸν ὕφος, χωρὶς πολυφωνίας καὶ κραυγᾶς, διότι τὸ νόημα καὶ ὁ συμβολισμὸς τῶν Τροπαρίων πρέπει νὰ σκορπίσουν τὴν ὑποβλητικότητα εἰς ψυχὰς θρησκευούσας.

Τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καθὼς καὶ τῆς τέχνης γενικώτερον τῆς ἐκκλησιαστικῆς, εἶχεν ἀπασχολήσει μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων καὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου. Ἡ τοιαύτη ἀρθρογραφία συνήθως δημιουργεῖται διὰ νὰ διαφωτίσῃ τὸ κοινὸν ἢ ν' ἀνταλλαγῶν γινῶμαι μεταξύ εἰδικῶν καὶ μὴ, ἐπὶ θεμάτων ἐπικαίρων ἢ ζωτικῶν, γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος. Ἐνα θεμελιῶδες ὅμως λατρευτικὸν ζήτημα, ὡς τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, ἢτοι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς μουσικῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ διὰ δημοψηφίσματος, ἴσως μάλιστα δὲν ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ καθόλου. Τὸ κοινὸν εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, καίτοι εἶναι ἐντελῶς ἀνεύθυνον, δὲν ἐρωτᾶται καὶ συνήθως πρὶν ληφθοῦν σχετικαὶ ἀποφάσεις ἀπὸ ὑπεύθυνα πρόσωπα ἢ συμβούλια, καὶ δὲν στέργει νεωτεριστικὰ παραστρατήματα ὠρισμένον δῆθεν προοδευτικῶν. Ἡκοῦσθησαν π.χ. ἱερεῖς προϊστάμενοι ναῶν καὶ μάλιστα τῆς πρωτευούσης, λέγοντες, ὅτι εἰσῆγαγον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν χορωδίας τύπου καντάδας, διότι αὐτὰ ζητάει ὁ κόσμος. Οὐδὲν τούτου ἀναληθέστερον. Ὁ κόσμος καλῶς ἐν τῇ πλειονοψηφίᾳ του ἀντιλαμβάνεται τὸ πρέπον καὶ τὸ ὀρθόν, εἴτε ἐν γνώσει τῶν λόγων, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἀλήθεια, εἴτε ἐκ τῆς θαυμαστῆς διαισθητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς του. Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι τοιοῦτους νεωτερισμοὺς δὲν θέλει καὶ πολλάκις ἀγανακτεῖ δι' αὐτούς.

Ἐπειδὴ τὸ θέμα ὑπάρχει ἀκόμη, ἡ ἀρθρογραφία δὲν ἔφερε σοβαρὰ ἀποτελέσματα, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα εἶναι δυνατὸν, μὲ τὴν ἀντιθρησκευτικὴν διάθεσιν πού γεννᾷ, νὰ συντελέσῃ εἰς μεγαλύτεραν ἀραίωσιν τῶν πιστῶν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας. Ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τοῦ ἐφημεριακοῦ, τοῦ σχεδὸν ἀποκλειστικοῦ, φρόνιμον εἶναι νὰ ὀμιλήσῃ κανεὶς διὰ μέσου τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καὶ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας, μὲ τὴν ἐλ-

πίδα ὅτι ὁμιλῶν πρὸς τοὺς πλέον ἀρμοδίους καὶ ὑπευθύνους, πρὸς τὰ στελέχη τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, τοὺς ἐφημερίους — εἴτε αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀπλοῖχοι καὶ καλοκάγαθοι ποῦ ἐλευκάνθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὰ πλέον ἀπόμακρα χωρία τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος, εἴτε εἶναι οἱ ἐγγράμματοι, οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν, οἱ ἐπιστήμονες, οἱ συγγραφεῖς καὶ ἐρμηνευταὶ —, εἶναι δυνατὸν νὰ κεντρίσῃ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν τὸ ἐνδιαφέρον των. Καὶ ἂν κατορθωθῇ τοῦτο, ἀπὸ αὐτοὺς ἐξαρτᾶται νὰ ἀποβοῦν οἱ ἀληθεῖς θεματοφύλακες τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν καὶ νὰ κρατοῦν ὄλοι γενικῶς τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν των, νὰ τοὺς ἔχουν πρότυπα οἰκῶν χριστιανικῆς λατρείας, ὀρθοδόξου, σεμνῆς, πνευματικῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐνῶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶναι θέμα τῆς ἀποκλειστικῆς μερίμνης τῶν ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ ἀνάπτυξις γνησίου αἰσθηματος ἐναπόκειται εἰς τὴν φωτεινὴν ἀντίληψιν τῶν ἐκασταχοῦ Ἱεραρχῶν καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν ναῶν, ὑπάρχει καὶ τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ζωγραφικῆς, διὰ τὸ ὁποῖον πᾶσαν τὴν φροντίδα ἔχει ἀναλάβει ἡ Πολιτεία. Μὲ τὰς συζητήσεις τοῦ τελευταίου καιροῦ, τὰς ὁποίας εἶχον ἀναλάβει καὶ κατηύθυναν κυρίως ἀρχιτέκτονες μετὰ τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου καὶ ἄλλων τινῶν οἰκείων πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, ἐπεχειρήθη ἡ ἀφαίρεσις τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἡ ἀποδέσμευσις τῶν καλλιτεχνῶν ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς ποῦ θέτουν οἱ νόμοι, οὕτως ὥστε ν' ἀπαλλαγῶν οἱ τελευταῖοι ἀπὸ τὴν «τυποποίησιν» τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ζωγραφικῆς, ὡς τὴν ὀνομάζουν, διὰ νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀδέσμευτον καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν. Ὑπὸ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ Ν. 2200/1940 ἡ τέχνη γίνεται διευθυνομένη καὶ πρέπει νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμά, νὰ ζήσῃ τὰς σημερινὰς πνευματικὰς καὶ αἰσθητικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, εἶπαν. Καὶ εἶναι κατ' αὐτοὺς, ἄτοπος ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Κράτους νὰ λατρεύεται ὁ Θεὸς πάντοτε εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ βυζαντινοῦ τύπου. Καὶ ἂν ὁ συλλογισμὸς εἶναι ὀρθός, ἄτοπον εἶναι νὰ ἀναπέμπωνται ὕμνοι πεπαλαιωμένοι, ποῦ ἐκφράζουν συναισθήματα ἀνθρώπων παρῶχημένης ἐποχῆς, μὲ ἐκτέλεσιν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ μοναστηρίου. Εἰς μίαν ἐποχὴν, ποῦ ἔχει προοδεύσει ὁ πολιτισμὸς, χρειάζεται νέον αἷμα εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμὸν. Χρειάζονται, δῆθεν, νέα ἐκφραστικά μέσα, π.χ. ἀπλᾶ γλυκόσυρτα τραγουδάκια εἰς μελοδραματικὰς ἐκτελέσεις, συνοδεία ἴσως ἀρμονίου ἢ ὀρχήστρας ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα, ὅπως πιθανὸν γίνεται εἰς προηγμένας εὐρωπαϊκὰς χώρας κ.λ.π.

Καὶ οἱ ἔνθερμοι θιασῶται τῶν τοιούτων ἐξελίξεων δανεῖζονται

καὶ ἐν ἐπιχείρημα ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον. Τὴν παρομοίωσιν τοῦ καινούργιου κρασιοῦ καὶ τῶν παλαιῶν ἀσκῶν, ποῦ κινδυνεύουν νὰ σπάσουν καὶ νὰ χυθῆ τὸ κρασί (Ματθ. Θ', 17). Αὐτὸ ὅμως συμβαίνει μὲ τὸν νέον οἶνον, δηλ. τὸν μούστον, ποῦ ἔχει ὄντως μεγάλην δύναμιν καὶ ἠμπορεῖ νὰ σπάσῃ τοὺς ἀσκούς. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν εἶναι μούστος, μὲ πρόσκαιρη σπιρτάδα. Ἐχει μέσα της πᾶσαν καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ προτιμᾷ τὰ δοκιμασμένα καὶ καθιερωμένα δοχεῖα. Δὲν ἔχει ἀνάγκη ἐξελιξέως καὶ προόδου ἢ ἀλήθεια, ποῦ οὔτε αὐξάνει, οὔτε μειώνεται, ποῦ δὲν μεταβάλλεται, δὲν βελτιώνεται, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε. Ἄλλ' ὡς ἐξετάσωμεν μὲ ἡρεμίαν καὶ μὲ καλὴν θέλησιν τὰ ἐπιχειρήματα τῶν προοδευτικῶν. Ἄν ἀποδειχθῆ, ὅτι οἰκοδομοῦν ὅλοι μαζί, ὡς προχωρήσωμεν μαζί τους. Ἄν ἀποδειχθῆ ὅμως, ὅτι ἀνατρέπουν τὰ παραδεδομένα, ὅτι γκρεμίζουν μίαν παράδοσιν αἰῶνων ποῦ ἔχει γίνεϊ πίστις, διότι ἔχει συνυφανθῆ μὲ τὴν πίστιν, τότε ἀγόμεθα πρὸς ἐπανάστασιν, ἀναρχίαν καὶ ἀνατροπὴν τῶν πάντων. Καὶ θὰ παραμείνωμεν εἰς τὰς ἀμετακινήτους καὶ αἰωνίας θέσεις, θεματοφύλακες τῶν ὅσων παρελάβομεν, φανατικοὶ μάλιστα, διότι μᾶς βαρύνει ἡ εὐθύνη νὰ παραδώσωμεν τὴν σκυτάλην εἰς τοὺς ἐπερχομένους.

Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα τῶν «προοδευτικῶν» εἶναι τὸ ἐξῆς: Ἡ θρησκευτικὴ τέχνη ἀνάγεται εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι δὲ νοητὸν νὰ ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ κράτους καὶ τῶν κοσμικῶν ἐπιτροπῶν αὐτοῦ. Σήμερον γενικὴ διέπουσα γραμμὴ, ποῦ ἐνδείκνυται νὰ ἐπικρατῆ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γενικῶς τέχνην, μουσικὴν, ἀρχιτεκτονικὴν καὶ ἀγιογραφίαν, εἶναι ἡ παράδοσις. Ποῖός εἶναι ὁ συντηρητῆς τῆς παραδόσεως, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὕρωμεν. Ἰδεῶδες θὰ ᾔτο νὰ εἶναι πᾶς Ἕλληνα, νὰ εἶχε δηλ. τὰ ἀπαιτούμενα ἐφόδια, τὴν γνώσιν καὶ τὴν πίστιν, πᾶς Ἕλληνα. Καὶ τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε ζήτημα. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἔθνος μας ἐπέρασεν ἀπὸ περιόδους μακρὰς ἀνωμαλιῶν, ὑποδουλώσεων, ταραχῶν καὶ πάσης φύσεως δοκιμασιῶν καὶ περιπετειῶν, ὅχι μόνον ὁ λαὸς μας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη πλήρη ὄπλισμόν τῶν πνευματικῶν ζητημάτων ποῦ στηρίζουν τὴν ὅλην ἐθνικὴν αὐτοῦ παρακαταθήκην, ἀλλ' οὐδὲ πολλοὶ τῶν ἐδικῶν καὶ ἐντεταλμένων εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν ζητημάτων τῆς λατρείας. Καίτοι ἔχει παρέλθει ἕνας πλήρης αἰὼν καὶ ἔτι πλέον ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐλευθέρου κράτους, δὲν ἔχει συνειδητοποιηθῆ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων Κληρικῶν πλήρως τὸ μέγα θέμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, ὡς ἐκφραστικοῦ μέσου τοῦ ἀληθοῦς καὶ γνησίου πνεύματος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ μάλιστα τῆς Ὀρθοδόξου. Καὶ τοῦτο κυρίως, διότι δὲν ἔχει εὐρεῖαν

μόρφωσιν ὅλος ὁ κλῆρος τῆς χώρας μας. Ἄλλως νομίζομεν, οὐδεμίαν ἀντίρρησην θὰ εἶχεν ἡ Πολιτεία, νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τέχνης. Ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγίνετο ἄλλως, ἀπὸ ὅ,τι γίνεται σήμερον, διότι μεταβίβασις ἀρμοδιότητος δὲν σημαίνει καὶ ἐπικράτησιν νέων θεσμῶν. Εἶπομεν, ὅτι θὰ τηρηθῇ πλήρης σεβασμὸς πρὸς τὴν Παράδοσιν, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι συντηρητικὸς, ἄκρως συντηρητικὸς θεσμὸς, δὲν ἔχει δὲ παρὰ μὲ τὰς νέας ἀρμοδιότητας νὰ ἐπωμισθῇ νέας εὐθύνας καὶ φόρτον ἐργασίας.

Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ θέμα τῶν σχέσεων μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἶναι πλέον ἐξηγητημένον. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀποστολὴν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς πίστεως μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς, τὰ ὅποια σχεδὸν ἐν τῷ συνόλω των ἀποτελοῦν καὶ τὴν Πολιτείαν. Ἡ διδασκαλία, ἐνῶ δὲν δημιουργεῖ ἔννομα δικαιώματα, ἔχει ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Πολιτείας, γνωστοῦ ὄντος ὅτι δρᾷ ἡ Ἐκκλησία ὡς ἰδιωτικὸν σωματεῖον μὲ θαυμαστὴν ὀργάνωσιν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Πολιτείας, εἶναι θεῖον καθίδρυμα ποῦ ἀπολαμβάνει ἰδικῆς καὶ μεγίστης προνοίας καὶ εὐνοίας τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἡ ἐλευθέρα δρᾷσις αὐτῆς ἔχει ὀπωσδήποτε ἀνάγκην τῆς κρατικῆς ἐποπτείας, ἀκολουθεῖ τοὺς νόμους τοῦ ποῦ εἶναι καὶ ἰδικοὶ τῆς, διότι κυριώτατα βασίζονται ἐπὶ τῶν Κανόνων καὶ ἂν δὲν ἐπροστατεῦετο ὑπὸ τῆς Πολιτείας, βέβαιον εἶναι ὅτι θὰ ὑφίστατο ζημίας πάσης φύσεως καὶ ὀπωσδήποτε τελικῶς θὰ ἐζημιούτο ὁ ἀπώτερος σκοπὸς ποῦ ἐπιδιώκει. Ἀπὸ τὴν συνεργασίαν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτείαν, ἀπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἡδὴ χρόνων, προέκυψαν τόσα ἀγαθὰ, τόσαι κατακτήσεις τῆς Ἐκκλησίας εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς δραστηριότητος αὐτῆς, πρὸς ὄφελος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Συνεκλήθησαν Σύνοδοι, ἐλήφθησαν μέτρα, ἐπολεμήθησαν αἵρέσεις, ἐπεβλήθη τὸ ὀρθόδοξον δόγμα. Αὐτὰ δὲν θὰ ἐγίνοντο, χωρὶς τὴν συνεργασίαν τῆς Πολιτείας. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ εἶχον τὴν ἰκανότητα τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια τῶν ναῶν, νὰ κρίνουν τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα καὶ νὰ ἀποφασίζουσιν διὰ τοὺς ναοὺς των διὰ πᾶν ζήτημα. Ἄλλὰ δυστυχῶς δὲν τὴν ἔχουσιν, τουλάχιστον σήμερον. Ἐπομένως τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔχει κρατήσῃ ἡ Πολιτεία διὰ τὰς ἰδικὰς τῆς εἰδικὰς ὑπηρεσίας.

[Εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου» θὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα τῶν «προοδευτικῶν» καὶ θὰ ἐκθέσωμεν τὰς σκέψεις μας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου].

[Συνεχίζεται]

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 5 Μαΐου (τῶν Μυροφόρων)

(Πράξ. στ' 1-7)

«Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤξανε καὶ ἐπληθύνετο
ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν... σφόδρα» (στίχ. 7)

[Κί' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ αὐξάνε καὶ μεγάλωνε
ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν... πάρα πολὺ].

Ὅλοι γνωρίζετε, ἀδελφοί μου, πὼς ἡ ἀρχαία, ἡ πρώτη Ἐκκλησία δὲν ἦταν μονάχα μιὰ πνευματικὴ οἰκογένεια. Τὰ μέλη της τὰ ἔνωναν καὶ δεσμοὶ ὄντικοί. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἔτρωγαν ἀπὸ κοινὸ τραπέζι καὶ κοινὰ εἶχαν ὄλα τὰ ἄλλα ἐπίγεια ἀγαθά.

Αὐτὴ, λοιπόν, τὴν τελειότητα τὴ φθονοῦσε καὶ τὴ ζήλευε θανάσιμα ὁ ἀντίπαλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Διάβολος. Καὶ παραφύλαγε νὰ χαλάσῃ μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία, μὲ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ, τὸ ἀριστοῦργημα ἐκεῖνο τῆς θείας Χάριτος.

Κί' ἡ εὐκαιρία ποὺ ζητοῦσε, τέλος τοῦ δόθηκε. Καθὼς πλήθαινε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν, βρῆκε τότε, καθὼς ἀκούσατε, ἀδελφοί, πέρασμα ἡ ἁμαρτία γιὰ νὰ μπῆ στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ λέγει ἡ ἀρχὴ τῆς περικοπῆς: «Καὶ στίς μέρες ἐκεῖνες, καθὼς πλήθαιναν οἱ μαθηταὶ—δηλαδὴ οἱ χριστιανοί—δημιουργήθησαν πολλὰ παράπονα τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, γιὰτὶ παραμερίζονταν στὴν ὑπηρεσία οἱ χῆρες τῶν Ἑλληνιστῶν».

Τὴν Ἐκκλησία τὴν ἀποτελοῦσαν ὡς τότε ἄνθρωποι ποὺ προέρχονταν ὄλοι ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ Συναγωγὴ. Δὲν εἶχαν μπῆ ἀκόμα στὴ μάνδρα τοῦ Χριστοῦ πρόβατα προερχόμενα ἀπὸ τὸν εἰδωλολατρικὸ κόσμο. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα αὐτὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦσαν ὄλα καὶ κατὰ σάρκα τέκνα τοῦ Ἰσραήλ. Πλάι στοὺς καθαρὸς Ἑβραίους, ὑπῆρχαν οἱ λεγόμενοι Ἑλληνισταὶ, δηλαδὴ πρῶην εἰδωλολάτραι ποὺ εἶχαν προσηλυτισθῆ στὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία καὶ μὲς ἀπ' αὐτὴν εἶχαν γίνεи χριστιανοί.

Οἱ χριστιανοί, λοιπόν, ποὺ ἦταν καθαρόαιμοι Ἑβραῖοι κί' οἱ χριστιανοὶ ποὺ δὲν ἦσαν, δὲν κατώρθωσαν νὰ μείνουν γιὰ πολὺ ἀδελφικὰ ἐνωμένοι. Ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν μεγάλωσε, παρουσιάσθηκε τὸ πρῶτο ρήγμα. Ἐπαψε ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶναι τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο χωνευτήρι τῆς ἀγάπης, ὅπου, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, δὲν ὑπάρχουν διακρίσεις ἀνάμεσα σὲ Ἰουδαίους κί' Ἑλληνες,

δούλους κι' ἐλευθέρους, ἀλλὰ ὅλοι εἶναι ἀδέλφια, τέκνα τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς.

Ὁ ἱερός συγγραφεὺς τῶν Πράξεων σημειώνει: ἄλλοῦ πῶς στὴν πρώτη Ἐκκλησία ἦταν ἡ ψυχὴ κι' ἡ καρδιὰ τῶν μελῶν τῆς μία. Κι' ὁ Παῦλος γράφει σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του, πῶς οἱ πιστοὶ ἀνῆκουν ὅλοι στὸ ἓνα Πνεῦμα. Αὐτῆ, λοιπόν, ἡ θαυμαστὴ ἐνόητης τῆς Ἐκκλησίας ράγισε τότε.

Τὶ συνέβηκε ὅμως ὕστερα; Ἡ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία δὲν διαλύθηκε. Τραυματίσθηκε, ἀλλὰ ἡ πληγὴ τῆς ξανάκλεισε. Κι' ἀπὸ τὸ κακὸ πού ἔγινε, βγήκε στὸ τέλος ἓνα μεγαλύτερο καλὸ.

Ὅταν τὰ παράπονα τῶν Ἑλληνιστῶν ἔφτασαν στ' αὐτιά τῶν Ἀποστόλων, αὐτοὶ κάλεσαν εὐθύς τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν καὶ τοὺς εἶπαν:

— Δὲν μᾶς φαίνεται σωστὸ νὰ ἀπασχολούμεθα ἐμεῖς στὰ πεζὰ αὐτὰ ζητήματα, ὅπως εἶναι ἡ διακονία τοῦ συσσιτίου, παραμελῶντας ἔτσι τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Κυτᾶχτε, λοιπόν, ἀδελφοί, νὰ ῥηῖτε ἀνάμεσά σας ἑπτὰ ἄνδρες, πού ὁ βίος τους κατὰ κοινὴ ὁμολογία νὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ λαμπρός, ἑπτὰ δοχεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς ἀνωθεν σοφίας. Σ' αὐτοὺς ἐμεῖς θ' ἀναθέσουμε τὴν ἐπιστάσια τῶν τραπεζῶν. Κι' ὅσο γιὰ μᾶς, θ' ἀσχοληθοῦμε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα μὲ τὸ κύριο ἔργο μας, πού εἶναι ἡ λατρεία καὶ τὸ κήρυγμα. «Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκατεργήσομεν».

Τὰ μεγάλα φτερά τῆς Ἐκκλησίας—οἱ Ἀπόστολοι—ἀπελευθερώθηκαν ἔτσι κι' ἀνοιξαν ἀπερίσπαστα στὴν προσευχὴ καὶ στὸ κήρυγμα. Καὶ ποιοὶ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα; Μᾶς τὸ λέγει στὸ τέλος τῆς περικοπῆς ὁ ἱερός Λουκᾶς: «Κι' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ αὐξάνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν μεγάλωνε... παρὰ πολὺ».

Στὴν ἀρχή, ὁ αὐξανόμενος ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἔγινε λαβὴ στὸ Σατανᾶ γιὰ νὰ σπεῖρη τὴ διχόνοια. Εἶναι φυσικὸ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολλοί, νὰ μὴ μονοιάζουν εὐκολα, νὰ προβάλλουν ἀνάμεσά τους οἱ διαφωνίες κι' οἱ παρεξηγήσεις.

Ἄλλὰ ὁ Ἰησοῦς φύλαγε τὸ ποίμνιό του. Ἡ χάρις του δὲν τὸ παράτησε. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς ἔδωσε μιὰ προσωρινὴ νίκη στὸν ἀντίπαλο τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' εὐθύς ὕστερα, ὁ Χριστὸς πάτησε σ' αὐτὴ τὴ νίκη γιὰ νὰ φέρῃ μιὰ δική του νίκη στὴ μέση καὶ μάλιστα πιὸ μεγάλη.

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς προκάλεσε τὸν πειρασμὸ καὶ τὴν πτώσι. Ἄλλὰ τὸ γεγονός αὐτὸ ὠδήγησε στὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τίς χαμηλὲς ἔγνοιες. Κι' ἀδέσμευτοι τώρα οἱ Ἀπόστολοι ἔκαναν, μὲ τὸ κήρυγμά τους, ἀκόμα μεγαλύτερο τὸν ἀρχικὸ ἀριθμὸ. Καὶ ξαναλυώνοντας τὸ ραγισμένο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας

μέσα στη θερμότητα του κηρύγματος και της λατρείας, αποκατέστησαν την ενότητά της σὲ πείσμα τοῦ Διαβόλου.

Ποῖο εἶναι τὸ ὄρατο δίδαγμα, ποῦ ὀφθαλμίζει ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός, ἀδελφοί μου; Ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὅταν τὰ μέλη της ὑπακούουν τοὺς ἀρχηγούς της, ποῦ τότε ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ τώρα εἶναι οἱ ποιμένες της,—οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων—ἡ Ἐκκλησία ὅταν ἔχη αὐτὴ τὴν ὑπακοή, νικᾷ μὲ τὴ χάρι τοῦ Κυρίου τὴ μεγάλη ἁμαρτία τῆς διαιρέσεως. Ἡ ἀγάπη, ἡ ἀδελφικὴ καὶ τελεία ἀγάπη, ἐνώνει ξανά τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ ὁ πατέρας τοῦ μίσους καὶ τοῦ διχασμοῦ—ὁ Διάβολος—πάσχιζε νὰ τὰ χωρίση.

Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος χρησιμοποιοῦν κάπου μιὰ ἐξαισία συμβολικὴ εἰκόνα, γιὰ νὰ δείξῃ πόσο προσκολλημένοι κι' ὑπάκουοι πρέπει νὰ εἴμαστε στοὺς ἀρχηγούς τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ μ' αὐτὴ τὴ θεόπνευστη εἰκόνα, ποῦ εἶναι συνάμα καὶ μιὰ σωτήρια συμβουλή, ἄς τελειώσωμε τὸ σημερινὸ κήρυγμα: «Νὰ εἴστε—λέγει ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος—προσαρμοσμένοι κι' ὑπάκουοι στοὺς ποιμένες σας, ὅπως εἶναι οἱ χορδὲς στὴν κιθάρα».

Κυριακὴ 12 Μαΐου (Παραλύτου)

(Πράξ. θ' 32-42)

«Καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίονσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίησεν μετ' αὐτῶν οὗσα ἡ Δορκάς». (Στίχ. 39).

[Καὶ τοῦ παρουσιάσθησαν ὅλες οἱ χῆρες κλαίοντας καὶ δείκνοντάς του τοὺς χιτῶνες καὶ τὰ ἱμάτια ὅσα ἔφτιαχνε σὰν ἦταν μαζί τους ἡ Δορκάς].

Ὁραῖο, ἀλλὰ καὶ πολὺ συμβολικὸ εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ ὄνομα τῆς γυναίκας, ποῦ, καθὼς διηγεῖται τὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα, ἀνέστησε ὁ ἀπόστολος Πέτρος στὴν Ἰόππη. Στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα λεγόταν Ταβιθά καὶ στὴν ἑλληνικὴ Δορκάς. Ἡ Δορκάς εἶναι τὸ εὐγενικὸ κι' εὐκίνητο ζῶο, ποῦ σήμερα τὸ λέμε ζαρκάδι.

Αὐτό, λοιπόν, τὸ ὄμορφο καὶ τόσο χρήσιμο ζαρκάδι, ποῦ στόλιζε τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, ξανάφερε στὴ ζωὴ ὁ κορυφαῖος μαθητῆς τοῦ Κυρίου ὕστερα ἀπὸ τὰ κλάμματα καὶ τίς παρακλήσεις τῶν ἄλλων γυναικῶν, ποῦ κοπίαζαν μαζί μὲ τὴν Ταβιθά στὰ ἔργα τῆς εὐποιίας.

Ἡ Δορκάς δὲν ἦταν ἓνα ἀπλὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν ἡ εὐκίνητη, γοργὴ κι' ἀκοίμητη σαῖτα, ποῦ ἀδιάκοπα πηγαινοερχό-

ταν στὸν ἀργαλειὸ τῶν καλῶν ἔργων, μιὰ γυναῖκα πλοῦσια σὲ χριστιανικὴ ἐνεργητικότητα, μιὰ πρωταθλήτρια τῆς ἐλεημοσύνης.

Γνώριζε πολὺ καλὰ ἡ Δορκάς, πὼς ὅλα εἶναι μάταια —καὶ προσευχὲς καὶ λόγια καὶ τύποι— ἀν δὲν τὰ πλημμυρίζῃ ἡ ἔμπρακτῃ ἀγάπῃ, ἡ εὐσπλαγχνία, ἡ φιλαλληλία. Ὁ Κύριος, στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιό του, εἶπε τὴν ἀγάπῃ πρώτη του ἐντολή. Τὴν ἔβαλε, μέσα στὸ ἀνάκτορο τῶν ἀρετῶν, πάνω στὸν βασιλικὸ θρόνο. Χωρὶς τὴν ἀγάπῃ, ὁ Χριστιανισμὸς ἀπομένει κούφια λέξις. Χωρὶς αὐτὴ καὶ τοὺς πλοῦσιους καρπούς της, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ λογαριαστῇ ἄξιος ἀκόλουθος καὶ μιμητὴς τοῦ Ἰησοῦ. Χωρὶς αὐτὴ, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ τὸ κατώφλι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἡ Δορκάς δὲν ἔδινε νυσταγμὸ στὰ βλέφαρά της, δὲν ἄφηνε τὴν κόπωσι νὰ κυριεύσῃ τὸ σῶμα της, δὲν ἔχανε καθόλου τὸν καιρὸ της χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Θυμόταν πάντα, πὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπῃ. Κι' ἐπειδὴ ἤθελε διαρκῶς νὰ εἶναι ἐνωμένη μὲ τὸν Σωτῆρά της, τὸν γλυκύτατο Νυμφίον Χριστό, ἀνέπνεε στὴν ἀγάπῃ, σκεφτόταν μ' ἀγάπῃ, κινιόταν ἀπὸ ἀγάπῃ, ἐργαζόταν τὴν ἀγάπῃ.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἰόππης τὴν εἶχαν καμάρι τους κι' οἱ ἄγγελοι ἔσκυβαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν ἀποθαύμαζαν. Κοινὴ ἦταν ἡ εὐχὴ στὸν θεῖο Κτίστη τῆς Ἐκκλησίας νὰ φυλάγῃ γιὰ πολὺ καιρὸ κάτω στὴ γῆ αὐτὸ τὸ ὑπέροχο πλάσμα. Καὶ τίς ἴδιες προσευχὲς ἔκαναν κι' οἱ συνεργάτιδες της, οἱ χῆρες, ποὺ πῆγαν στὸν Πέτρο καὶ δεῖχνοντάς του μὲ κλάμματα τὰ ροῦχα καὶ τὰ ἄλλα ἐργόχειρα, ποὺ ἔφτιαχνε μαζί τους ἡ Δορκάς, τοῦ ζήτησαν νὰ τὴν ἀναστήσῃ.

Τὸ θαῦμα, ποὺ ἀκούσαμε, ἀδελφοί μου, εἶναι μεγάλο καὶ καταπληκτικό. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, βέβαια, ποὺ συναντᾶμε μέσα στὴ Γραφή, μιὰ ἀνάστασι νεκροῦ. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀναφέρεται ἓνα παρόμοιο θαῦμα τοῦ προφήτη Ἡλία, ποὺ σήκωσε ἀπὸ τὸν θάνατο ἓνα παιδί, στὴν πόλι Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔκανε τρεῖς ἀναστάσεις: τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας στὴ Ναῖν, τῆς μικρῆς κόρης τοῦ ἀρχισυναγώγου στὴν Ἱεριχώ, καὶ τοῦ φίλου του Λαζάρου στὴ Βηθανία. Ἐπίσης, ξεφυλλίζοντας τὴν Καινὴ Διαθήκη παρὰ κάτω, βλέπουμε τὸν ἀπόστολον Παῦλον, στὴν Ἔφεσο, ν' ἀνασταίνει ἓνα παλληκαράκι, τὸν Εὐτυχο, ποὺ εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν ὀροφὴ στὸ δάπεδο, ἔχοντάς το πάρει ὁ ὕπνος, καθὼς ὁ ἀπόστολος κήρυττε περασμένα μεσάνυχτα.

Ἡ ἀνάστασις, ὅμως, τῆς Δορκάδος ἀπὸ τὸν Πέτρο, ἔχει μιὰ ξεχωριστὴ σημασία. Φαίνεται —ἀνάμεσα σ' ὅλα αὐτὰ τὰ παρόμοια περιστατικά— σὰν ἡ πιὸ ἀναγκαῖα, σὰν ἡ πιὸ ἀπαραίτητη. Ἄν ὑπῆρχε μιὰ περίπτωσις, ποὺ θὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ δύσκολο στὸν Θεὸ νὰ μὴν ἀπαντήσῃ μ' ἓνα τέτοιο θαῦμα, αὐτὴ ἡ περίπτωσις

εἶναι ἀσφαλῶς τῆς Δορκάδος. Οἱ προσευχές, πού ἀνέβηκαν στὸν οὐρανό, τὰ λόγια καὶ τὰ δάκρυα τῶν χηρῶν πρὸς τὸν Πέτρο, κίνησαν εὐκολὰ τὸ θεῖο ἔλεος καὶ τὴ θεία δύναμι. Κι' ἡ Δορκάς, τὸ ὄμορφο κι' εὐλύγιστο ζαρκάδι, πού ἐπρόκειτο νὰ μεταφερθῆ ἀπὸ τὸν κάτω στὸν ἄνω παράδεισο, παραχωρήθηκε πάλι στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἰόππης.

Ἦταν πραγματικὰ πολὺ χρήσιμη, ἀπαραίτητη ἡ γυναῖκα αὐτῆ στὴν κάτω Ἐκκλησία. Ἡ ἀεικίνητη ἀγάπη της, ἡ ἀγάπη ἐκεῖνη πού ἀνταποκρινόταν πλούσια σὲ ὅλες τὶς ἀνάγκες, ἦταν ἓνας ζωντανὸς πυρσὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού φωτίζε, ἀναγεννοῦσε καὶ στήριζε τὶς ψυχές. Ἦταν μιὰ ζωντανή, ἑνσαρκη μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου, πού τὴ διάβαζαν στὰ ἔργα τῆς ἀγάπης οἱ χριστιανοὶ καὶ καταλάβαιναν ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ Δορκάς, μὲ τὸ παράδειγμά της, ἦταν γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἰόππης ὁ ἐπιούσιος πνευματικὸς ἄρτος. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ζωντανὸ ψωμὶ τῆς ἐνεργουῦ, τῆς ἀκούραστης, τῆς πλούσιας ἀγάπης, τρέφονταν οἱ ψυχές καλύτερα ἀπὸ κάθε κήρυγμα.

Ἄν ἀπολείψουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τέτοια παραδείγματα, ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶναι περιττὰ καὶ μάταια. Τὸ Εὐαγγέλιο, πού ἀκούεται, καταντᾷ ἄδειος λόγος. Τὰ μυστήρια, πού τελοῦνται, δὲν καρποφοροῦν. Κι' ἀπὸ φῶς τοῦ κόσμου πάνω στὸ λυχνοστάτη, ἡ Χριστιανωσύνη γίνεται λυχνάρι σκεπασμένο ἀπὸ τὸν μόδιο. Κι' ἀπὸ «πόλις κειμένη ἐπάνω ὄρους» καταπίνεται ἀπὸ τὸ σκοτάδι.

Ἡ Χριστιανωσύνη τῶν ἡμερῶν μας δὲν ἔχει ἀρκετὲς Δορκάδες, ἀδελφοί μου. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν φωτίζει πολὺ τὸν κόσμο. Ἡ ἀγάπη, — γιὰ νὰ θυμηθοῦμε κάτι πού λέγει ὁ Παῦλος— «ἐψύγη», ψυχράθηκε κι' ἔχασε ὁ κόσμος τὴ φλόγα της.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σήμερα φτωγὴ σὲ ἀγάπη. Δὲν ἔχει ὁ νοητὸς κῆπός της νὰ ἐπιδείξῃ πολλὰ ζαρκάδια τῆς ἀγάπης, ὅπως ἦταν ἡ γυναῖκα ἐκεῖνη, πού ἀνάστησε ὁ Πέτρος.

Γι' αὐτό, ἀδελφοί μου, γιὰ ὅσες Δορκάδες ξέρουμε, ἄς παρακαλοῦμε θερμὰ τὸν Κύριον νὰ τίς φυλάξῃ ἀνάμεσά μας, νὰ μὴ βιαστῆ νὰ τίς πάρῃ στὴ βασιλεία του ὅπως τὸ ἀξίζουν. Γιατὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους μονάχα οἱ χριστιανικὲς ψυχές εἶναι τὸ ἀλάτι τῆς γῆς, τὸ φῶς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ καύχημα τῆς Χριστιανωσύνης, ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἤλθε μάταια στὸν κόσμον.

Καὶ στὴν προσευχὴ μας αὐτῇ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἄς ἐνώσουμε κι' ἓνα πόθο. Πῶς ν' ἀνάψουμε κι' ἐμεῖς, ὁ καθένας μας, ἀπὸ τὴ φλόγα τῆς ἀγάπης. Πῶς νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν ἀπραξία μας καὶ νὰ μεταβληθοῦμε σὲ τέτοια ὠραῖα ζαρκάδια τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

Κυριακή 19 Μαΐου (Σαμαρείτιδος)

(Πράξ. ια' 19-30)

«*Ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Σαῦλον καὶ εὐρών αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν*» (Στίχ. 25).

[*Καὶ βγήκε τότε καὶ πῆγε εἰς τὴν Ταρσό ὁ Βαρνάβας νὰ ψάξῃ γιὰ τὸν Σαῦλο καὶ ἀφοῦ τὸν βρῆκε τὸν ἔφερε εἰς τὴν Ἀντιόχεια*].

Γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ζηλευτὰ στελέχη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας κάνει λόγο σήμερα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ. Πρόκειται γιὰ τὸν ἔνδοξο ἀπόστολο Βαρνάβα.

Ἄς γυρίσουμε πρῶτα εἰς τὴν ἀπλὴ γλῶσσα τῆς διήγησις τῶν Πράξεων ποὺ ἀκούσαμε, γιὰ νὰ τυπωθῆ καλύτερα σὲ κάθε διάνοια μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ ὠραίες σελίδες τοῦ βίου του, ποὺ εἶναι γραμμένη ὄχι σὲ συναξάρι, ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν ἴδια τὴν Καινὴ Διαθήκη.

«Οἱ ἀπόστολοι καὶ ἄλλοι πιστοί, ὕστερα ἀπὸ τὸ διωγμὸ ποὺ ἔγινε εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα μετὰ ἀρχὴν τὸν λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου, σκόρπισαν καὶ πέρασαν ὡς εἰς τὴν Φοινίκη, τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἀντιόχεια, μὴ κηρύττοντας εἰς κανέναν ἄλλο τὸ εὐαγγέλιον παρὰ μονάχα εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ ἦσαν ἀνάμεσά τους καὶ μερικοὶ καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ τὴν Κυρήνη καὶ αὐτοὶ σὺν μιᾷ τῇ εἰς τὴν Ἀντιόχεια κήρυτταν εἰς τοὺς Ἕλληνας, δηλαδὴ εἰς τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸ θρησκευμα, ποὺ ὅμως κατάγονταν ἀπὸ εἰδωλολάτρεις, εὐαγγελιζόμενοι εἰς αὐτοὺς τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Καὶ ἡ προστασία τοῦ Κυρίου ἦταν πάνω τους καὶ ἔτσι πολλοὶ Ἕλληνας πίστευσαν καὶ ἦρθαν εἰς τὸν Κύριον. Τὸ ἀκούσαν, λοιπὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ στάλθηκε ὁ Βαρνάβας εἰς τὴν Ἀντιόχεια νὰ δῆ τί συμβαίνει. Καὶ αὐτὸς σὺν ἔφρασε καὶ εἶδε τοὺς καρποὺς τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, χάρις καὶ συνιστοῦσε εἰς ὅλους ὀλόκαρδα νὰ εἶναι προσκολλημένοι εἰς τὸν Κύριον, γιὰτὶ ἦσαν ἀνθρώποι γεμάτοι θεία καλωσύνη καὶ Πνεῦμα Ἅγιον καὶ πίστιν. Καὶ προστέθηκε ἀρκετὸ πλῆθος εἰς τὸν Κύριον. Καὶ βγήκε κατόπιν νὰ πάῃ εἰς τὴν Ταρσό ὁ Βαρνάβας ψάχνοντας γιὰ τὸ Σαῦλον καὶ σὺν τὸν βρῆκε τὸν ἔφερε εἰς τὴν Ἀντιόχεια. Ἐμειναν δὲ οἱ δύο τους ὀλόκληρο ἔτος εἰς τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν, ὅπου δίδαξαν ἀρκετὸ πλῆθος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, τὴν Ἀντιόχεια, πρωτονομάσθησαν χριστιανοὶ οἱ πιστοί.

«Καὶ ἐκεῖνες τίς ἡμέρας κατέβηκαν προφηταὶ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴν Ἀντιόχεια. Ἀφοῦ δὲ σηκώθηκε ἓνας ἀπ' αὐτοὺς, ποὺ τὸν ἔλεγε Ἀγαθο, προσεῖπε φωτισμένος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ὅτι θὰ ἔπεφτε μεγάλη πείνα εἰς τὴν οἰκουμένην, ποὺ καὶ πραγματικὰ συνέβηκε, ὅταν βασιλεύει ὁ Κλαύδιος εἰς τὴν Ρώμην. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ πι-

στούς, ανάλογα με την πόρεψι τοῦ καθενός, ὠρίσθηκε νὰ σταλῆ βοήθεια στούς ἀδελφούς ποῦ ἔμεναν στήν Ἰουδαία. Πράγμα ποῦ ἔκαμαν στέλλοντας τῆ βοήθεια πρὸς τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων με τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Παῦλον.

Ἀπὸ τὰ λίγα αὐτά, καταλαβαίνετε, ἀδελφοί, τι θέσι εἶχεν ὁ Βαρνάβας στήν πρώτη Ἐκκλησία, τι ὑπηρεσίες προσέφερε καὶ τι λογῆς ξεχωριστὴ ψυχὴ ἦταν.

Ἦταν Ἰουδαῖος, ἀπὸ τῆ φυλῆ Λευὶ, καὶ κατοικοῦσε προηγουμένως στήν Κύπρο. Τὸν ἔλεγαν πρῶτα Ἰωσή. Βαρνάβας εἶναι τὸ χριστιανικὸ του ὄνομα, ποῦ τοῦ τὸ ἔδωσαν οἱ ἀπόστολοι, κάμποσο καιρὸ ἀφοῦ εἶχε πιστέψει στὸν Χριστό, ἀναγνωρίζοντας τὸ ἔξοχο ἔργο του στήν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἱερουσαλῆμ. Διότι Βαρνάβας, στὰ ἀραμαϊκά, θέλει νὰ πῆ «αὐτὸς παρακλήσεως». Καὶ τέτοιος ἀληθινὰ στάθηκε ὁ διαλεχτὸς αὐτὸς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου. Υἱὸς παρηγοριᾶς καὶ προτροπῆς, χάρι στὸν ὑποδειγματικὸ βίον του, ποῦ τὸν στόλιζαν πρὸ παντός ἡ ταπεινοφροσύνη κι ἡ ἀγάπη, καθὼς καὶ χάρις στὸ ἱλαρὸ, γλυκόλογο κήρυμά του.

Ὁ Ἅγιος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς γράφει πὼς ὁ Βαρνάβας ἀνῆκε στοὺς Ἑβδομήκοντα μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ, ποῦ ἦταν — ἄς ποῦμε — ἓνας πλατύτερος κύκλος μυστῶν γύρω ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, μετὰ τοὺς Δώδεκα. Ὅπως καὶ νὰ ἔχη ὅμως τὸ πρᾶγμα, εἴτε ἀπ' εὐθείας φωτισμένους ἀπὸ τὸν Χριστό, εἴτε ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ἀργότερα, ὁ Βαρνάβας ἀναδείχθηκε γρήγορα σὲ σημαντικὸ στέλεχος, ἀρχίζοντας τὴν εὐλογημένην του σταδιοδρομίαν με τὴν κατάθεσι τῆς μικρῆς του περιουσίας στὸ κοινὸ ταμεῖο τῆς νεαρῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀφοσίωσις κι ὁ ζῆλος, ποῦ ἔδειξε, τὸν ξεχώρισαν ἀμέσως ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν. Ἔτσι στάλθηκε στήν Ἀντιόχεια, ὅπως ἀκούσαμεν, καὶ δούλεψε στὸν ἐκεῖ ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ τὸ πιὸ ἐνδοξο ἀπὸ τὰ κατορθώματά του στάθηκε ἡ χειραγώγησις τοῦ Παύλου. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Παύλου, ὁ Βαρνάβας τὸν πῆρε καὶ τὸν ἔφερε στοὺς ἀποστόλους στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ Παῦλος, μέσα στὸ ἐκθαμβωτικὸ ἐκεῖνο φῶς τῆς Δαμασκοῦ, ποῦ τὸν περιάστραψε, εἶχε βρῆ τὴν ἀλήθειαν κι ἀπὸ τῶρα καὶ στὸ ἐξῆς δὲν ἦτο πλέον ὁ διώκτης, ἀλλὰ τὸ «σκευὸς τῆς ἐκλογῆς» τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ, ὅμως, δὲν ἦταν εὐκολο νὰ τὸ παραδεχθοῦν οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀγίας Πόλεως, ποῦ εἶχαν τόσα ὑποφέρει ἀπὸ τὸν φανατικὸ ἐκεῖνο διώκτη τους. Ἀνέλαβε, λοιπόν, ὁ Βαρνάβας νὰ τοὺς διαλύσῃ τοὺς φόβους καὶ τὴν καχυποψίαν, φέρνοντας μπροστὰ στὰ πόδια τους τὸ μεγάλο αὐτὸ λάφυρο τῆς Χάριτος, τὸν μετανοημένο Ταρσεά.

Ἐκεῖνος, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ κηρύξῃ τὸν Χριστὸ στὰ πέρατα

τῆς οἰκουμένης, ὁδηγεῖται στὴν ἀφετηρία τῆς ἀποστολικῆς του ἐξορμήσεως, στὰ Ἱεροσόλυμα, ἀφήνοντας νὰ τὸν σύρη ἀπὸ τὸ χερί ὁ Βαρνάβας. Ὁ Παῦλος, τὸ μεγάλο καράβι, ποῦ θὰ ἔφερε σ' ὅλα τὰ λιμάνια τὴν ἀστείρευτη κι' ἀμύθητη πραγματεία τοῦ Εὐαγγελίου, σύρεται γεμιστὸς ταπεινώσει, μόλις ἔχοντας βγῆ ἀπὸ τὰ σκαριά τῆς μετανοίας καὶ τῆς ψυχικῆς προετοιμασίας, ἀκολουθεῖ τὴν πλοηγίδα αὐτὴ ποῦ εἶναι ὁ Βαρνάβας κι' ἔρχεται στὸ λιμάνι ἀπ' ὅπου θὰ ξεκινήσῃ γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον.

Ἄλλὰ ὁ Βαρνάβας δὲν περιωρίστηκε μονάχα σ' αὐτὴ τὴ χειραγωγήσει. Συνώδευσε τὸν Παῦλον στὴν πρώτη του ἀποστολικὴ περιοδεία, ὅποτε ἐπισκέφθηκαν μαζί καὶ τὴν Κύπρο. Κι ἔδωσε στὸ μεγάλο ἀπόστολον ὡς βοηθὸ τὸν ἀνεψιὸ του, τὸν κατόπιν εὐαγγελιστὴ Μάρκον.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει, πὼς ὁ Βαρνάβας ξαναπῆγε ἀργότερα στὴν Κύπρον κι' αὐτὴ τὴ φορά ἔμεινε πολὺ ἐκεῖ, στερεώνοντας καὶ πλαταίνοντας τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τελείωσε ἐκεῖ τὸν βίον του, ποῦ στεφανώθηκε ἀπὸ τὸ μαρτύριον. Οἱ Ἰουδαῖοι, ποῦ ἦταν στὴν Κύπρον παρὰ πολλοί, θέλησαν νὰ σβύσουν μὲ κάθε τρόπο αὐτὸν τὸν ζωντανὸ πυρὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῦ εἶχε πέσει ἐπάνω στὴ μεγαλόνησο καὶ πήγαινε νὰ τὴν κάνη παρανάλωμα πνευματικόν. Καὶ τὸν σκέπασαν μὲ τὸ λιθοβόλημα.

Ἄλλὰ ἦταν πλέον ἀργά γι' αὐτούς. Διότι ἡ πίστις εἶχε ἀνάψει πέρα ὡς πέρα στὴν πατρίδα τοῦ Βαρνάβα.

Ἦστερα ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες, στὰ χρόνια τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος, βρέθηκε τὸ λείψανον τοῦ ἐνδόξου Ἀποστόλου. Στὸ στήθος του ἦταν ἀποθεμένο τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ὡραίους, ἀμάραντους καρποὺς τῆς μεγάλης του καρδιάς.

Αὐτός, ἀδελφοί μου, μὲ συντομία, εἶναι ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας, ποῦ προβάλλει μπροστά μας σήμερον τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἶδες. Παράσχον Τασιάδην, Παλαιοχώριον Παγγαίου. Ἄνεγνώσαμεν μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν ἐπιστολὴν σας, ἀλλ' ὡς ἀντιλαμβάνεσθε ἡμεῖς εἴμεθα ἐκείως ἀναρμόδιοι ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Σὰς συνιστῶμεν νὰ ὑποβάλλετε σχετικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, εἰδοποιούστας καὶ ἡμᾶς, ἵνα παρακολουθήσωμεν τὴν ὑπόθεσίν σας. — Ἱερομόναχον Κ. Τσαγγάρην, Χαλανδρίσαν Πατρῶν, Ἐνεγράφητε. — **Αἶδες. Χριστὸν Κοτσώνην, Βαλμαντούρα Πατρῶν, Τὸ φύλλον, τὸ ὅποῖον μέχρι τώρα ἐλαμβάνετε, ἀνήκων εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ζωοδόχου Πηγῆς, καὶ ὡς γνωστόν, εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς δὲν ἀποστέλλεται ὁ «Ἐφημέριος». Σὰς ἐνεγράψαμεν διὰ**

νά τὸ λαμβάνετε προσωπικῶς.—**Αἶδες. Νικόλαον Βρυώνην, Κοθρέαν Κεφαλληνίας.** Ἐφ' ὅσον, ὡς γράφετε, ἔχετε συμπληρώσει τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας, θὰ λάβετε σύνταξιν ἐξεροχόμενος τῆς ὑπηρεσίας δραχ. 630 περίπου μηνιαίως, ἔφ' ἅπαξ δὲ δραχ. 3.300 περίπου. Σημειώτεον ὅτι διὰ νὰ θεωρηθῆτε συνταξιοδοτικῶς ὡς συμπληρώσατε τὸ 75ον ἔτος, θὰ πρέπει νὰ διέλθῃ ὀλόκληρον τὸ τρέχον ἔτος, ἐκτὸς ἐὰν συνεπληρώσατε τὸ 75ον ἔτος κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον.—**Αἶδες. Νικόλαον Ἡμίλλον, Φιλότιον Νάξου,** Ἐὰν παραιτηθῆτε τῶν καθηκόντων σας λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας, θὰ λάβετε σύνταξιν περὶ τὰς 695 δραχμάς μηνιαίως, ἔφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 3.310 δραχμάς. Διὰ νὰ λάβετε σύνταξιν λόγῳ γήρατος θὰ πρέπει νὰ συμπληρώσετε τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας. Πάντως τὰ ποσὰ δὲν θὰ διαφέρουν εἴτε λόγῳ γήρατος λάβετε σύνταξιν, εἴτε λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας.—**Ἐλάβομεν ἐπιταγὰς τῶν κάτωθι:** **Αἶδες, Ν. Γλυκοῦ, δραχ. 30.—Αἶδες, Ἰ. Κωστήλλη, δραχ. 240.—κ. Ἰωαν. Λιβανοῦ δραχ. 350.—Ἰ. Μ. Ἡλείας, δραχ. 20.—Αἶδες. Χαρ. Κατωᾶ, δραχ. 150.—Αἶδες. Σπ. Καρύδη, δραχ. 135.—κ. Ἰωάν. Φραγκούλα, δραχ. 90.—κ. Ἡλ. Λιώκη, δραχ. 80.—Ἰ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Ἱεραπέτρας, δραχ. 50.—Αἶδες. Γεωρ. Παπαγεωργοπούλου, δραχ. 20.—κ. Ἰωάν. Σιουροῦτη, δραχ. 40.—Αἶδες. Εὐκλ. Κωστούλα, δραχ. 180.**

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Νύσσης Γερμανοῦ Πολυζωΐδου, Μερικῶν ὑπομνήσεις γύρω ἀπὸ τὸ κήρυγμα τῶν ἐφημερίων.—**Ἀρχιμ. Φιλάρετου Βιτάλη,** Ὁ ἱερεὺς στῆ θεία λατρεία ὡς τελετουργός.—**Βασ. Ἡλιάδη,** Ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ πίστις τοῦ ξηνητενυμένου κόσμου.—**Ἀνθίμου Θεολογίτου,** Βραδείαίξει...—**Φ. Γιοφύλλη,** Ὁ Ὁρθόδοξος Κλήρος καὶ οἱ Ἄγγλοι.—**Τάσου Γριτσοπούλου,** Ἡ Τέχνη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.—**Βασ. Μουστάκη,** Κηρύγματα εἰς τὰ Ἀποστολικά Ἀναγνώσματα τῶν Κοριακῶν.—**Ἀλληλογραφία.**

Παρακαλοῦνται οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου» νὰ ἀπευθύνωνται μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» δι' ὅ,τι τοὺς ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς ἐνδιαφέρει. Θὰ εὗρουν κατανόησιν καὶ ἐξυπηρέτησιν.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. Τηλ. 27-639.
Ἐπεύθυνος Τυπ/φείου : **Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.**